

puen paikallisista olosuhteista joko yhdessä tai useammassa paikassa piirin alueella. Saapuneiden tietojen mukaan nämäkin tilaisuudet onnistuivat yli odotusten. On arvioitu, että näiden tilaisuuksien kautta noin 1.500 sos.-dem. kunnallismiestä sai tilaisuuden ennen vaaleja pohdita niissä esilletulevia yhteisiä kysymyksiä. Kun lisäksi useat kunnalljärjestöt vuorostaan järjestivät neuvottelutilaisuuksia puolueosastojen edustajia ja puolueen jäseniä varten, voidaan katsoa, että vaalitoiminta tässä suhteessa onnistui hyvin.

Varsinaista valistusvälineistöä ei puoluetöimiston taholta hankittu kunnallisvaaleja varten puolueosastoille kuin a) isokokoinen vaalijuliste "Kunnallinen valta työväelle", jonka täydennykseksi pyynnöstä välitettiin sopivia eduskuntavaaleissa käytettyjä vaalijulisteita ja b) lentokirjusen muotoon painettu puolueen kunnallisvaaliohjelma sekä yhteinen vaaliohjelma. Vaalijulisteen painosmäärä oli 180.000, vaaliohjelman 20.000 kpl.

(Kts. liite)

3. Piirisihteerit.

Piirien vastuunalaisten toimihenkilöiden keskuudessa tapahtui varsin vilkasta vaihdantaa vuoden kuluessa. Entinen piirisihteeri oli seuraavissa piireissä: Uudenmaan piiri (Emil Palonen), Turun et. vaalip. (Yrjö Helenius), Turun pohj. vaalip. (Jukka Aaltonen), Hämeen et. vaalip. (Vihtori Lahti), Hämeen pohj. vaalip. (Kustaa Alanko), Kymen läntinen vaalip. (Arvo Ahoma, ent. Leivo) ja Vaasan it. vaalip. (Arvi Suuronen). Mikkelin vaalipiirissä kansanedustajaksi valitun Paavo Karjalaisen tilalle tuli 15/4 lähtien Kullervo Lindman, Kuopion läntiseen Uno Salon tilalle 15/6 alkaen Rudolf Knuutinen, Kuopion itäiseen niinikään kansanedustajaksi siirtyneen Juho Karvosen tilalle 1/4 alkaen Vilho Salo, Vaasan eteläiseen Toimi Metsärannan tilalle 15/5 alkaen Pentti Tenkula, Vaasan pohjoiseen Aimo Kaattarin tilalle Paavo Lehtonen, Oulun piiriin Alpo Lindqvistin tilalle Nestori Paasimaa 15/6 alkaen ja Lapin piiriin Lauri Pajusen tilalle 15/6 alkaen Erkki Kuoppala. Lisäksi vaihtui ~~Kokko-~~ ^{Kajaa} ~~nen~~ alipiiriin kansanedustaja Eetu Karjalaisen tilalle ~~Paavo~~ ^{Kajaa} Kokkonen. Nytemmin lakkautetun Kymen itäisen vaalipiirin sihteerinä toimi P. Mikkonen. ^{H. Kinn}

4. Matka-asiamiehet.

Puolueen palveluksessa oli toimintakertomusvuonna joukko matkapuhujia. Osa heistä tuli tehtäviinsä suoraan järjestöväen keskuudesta ilman valmistautumisaikaa. Tämän vuoksi on luonnollista, että heidän työskentelyssään on ilmennyt epätasaisuuksia. Toisaalta on todettava, että olevat olot ovat määränneet hyvin huomattavalta osalta heidän työnsä laadun ja suorituksen. Kaikkiaan oli 10 matka-asiamiestä, joista seuraavat 4 oli vakituisesti puolueen palveluksessa:

Aarne Veikkolainen, pääasiallisena matkustusalueena Etelä-Suomen vaalipiirit lukuunottamatta matkaa Vaasan l. pohj. vaalipiirin alueella ennen eduskuntavaaleja.

Eugen Koikkalainen, pääasiallisimpana matkustusalueena Lounais-Suomi.

Bruno Liimatainen, pääasiallisimpana matkustusalueena Keski- ja Itä-Suomen vaalipiirit.

Kauko Hostikka, pääasiallis. matkustusalueena Hämeen et. ja Mikkelin vlp.

Tilapäisinä vaalijärjestäjinä vuoden aikana toimivat Emil Putkonen, Auri Nordberg, Kalle Pouttu, Vilho Salo, Kalle Keppel sekä Paavo Lehtonen.

IV. Tiedoitustoiminta.

Sosialidemokraattiset sanomalehdet.

Vuoden 1945 kuluessa sosialidemokraattisten sanomalehtien asema monessa suhteessa vahvistui, vaikka samalla saatiinkin kamppailla suuria vaikeuksia vastaan. Lehtien levikki on kuitenkin jatkuvasti kasvanut ja niiden arvovalta on saanut tunnustuksen.

Kertomusvuoden aikana ilmestyi kaikkiaan 14 sosialidemokraattista päivälehteä, joista yksi ruotsinkielinen. Vuoden alusta lähtien ennen 3-päiväisinä ilmestyneet sanomalehdet: Hämeen Kansa, Uusi Aika, Pohjanmaan Kansa ja Vapaus, muuttuivat 6-päiväisiksi. Kansan Lehti, Sosialisti, Työn Voima ja Pohjolan Työ ilmestyivät niinikään kuudesti viikossa. Neljä kertaa viikossa ilmestyivät Savon Kansa (ent. Savon Työmies) ja Kansan Työ. 3-päiväisiä olivat Eteenpäin ja Kansan Voima. Puolueen pää-äänenkannattaja, Suomen Sosialidemokraatti, on edelleen ilmestynyt 7 kertaa viikossa, kertomusvuoden aikana myös maanantaisin aamulehtenä. Ruotsinkielinen lehti, Arbetarbladet, on ilmestynyt kolme kertaa viikossa. Vuoden 1946 alusta lähtien on myös Kansan Työ muuttunut 6-päiväiseksi.

Maassamme vallitseva paperipula ja kirjapainoalan tarvikepula on vaikeuttanut lehtien toimintaa. Mutta muuten niiden taloudellinen puoli jatkuvasti kasvaneen kannatuksen vuoksi on ollut tyydyttävä.

Puoluelehtien päätoimittajina ovat kertomusvuoden aikana toimineet: Suomen Sosialidemokraatin Atte Pohjanmaa, Kansan Lehden Jalmari Leino, Sosialistin Rafael Paasio, Työn Voiman Hugo Varjola, Eteenpäin Osmo Viitasalo, Pohjolan Työn Onni Haini, Uuden Ajan Vilho Rantanen, Pohjanmaan Kansan Paavo Vuori, Hämeen Kansan Eino Seppälä, Vapauden Kallervo Haapasalo, Kansan Voiman A.J. Kosonen, Savon Kansan Kalle Lampinen ja Kansan Työn Eino Heinonen. Toimitusten kokoonpanossa ei ole tapahtunut suurempia muutoksia. Uusia harjoittelijavoimia ovat useat lehdet kuitenkin kiinnittäneet palvelukseensa.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto.

Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto (TST) on edelleenkin toiminut puoluetöimiston yhteydessä. Kaikki suomenkieliset sosialidemokraattiset lehdet ovat kuuluneet sen asiakkaisiin.

TST:n toimintaa on monin tavoin pyritty tehostamaan. Niinpä vuoden alusta lähtien sijoitettiin TST:n kirjeenvaihtaja Tukholmaan, mistä käsin kaikki lehdet ovat saaneet oman kirjeenvaihtajan uutisia. Myös kotimaista uutispalvelua samoinkuin artikkelipalveluakin on pyritty tehostamaan. Vuoden kuluessa TST toimitti lehdille uutisia yhteensä 3.001 kappaletta, artikkeleita 323 ja muuta aineistoa yhteensä 865 kappaletta.

TSTn päätoimittajaksi valittiin vuoden alussa Lasse Jaakkola. Kertomusvuoden kuluessa on TSTn toimittajavoimia kahteen otteeseenkin lisätty. Toukokuussa valittiin toimitusharjoittelijaksi Armas Heino ja marraskuussa toimittajaksi Viljo Hyvönen. Toimittajina ovat edellämainittujen lisäksi olleet Niilo Teerimäki ja Eero Meriluoto. Toimiston konekirjoittajattaren Aune Schultzin siirtyessä joulukuun alusta toiseen toimeen valittiin hänen tilalleen Helvi Halme.

Kuten tilikertomuksesta käy selville, on TSTn toiminta edelleen ollut tappiollista, mistä johtuen lehtien kuukausimaksuja on ollut pakko vuoden 1946 alusta korottaa.

V. Julkaisut ja taloudelliset kysymykset.

1. Julkaisutoiminta.

Puoluetoimikunta on julkaissut kertomusvuoden aikana kolmannen uusitun painoksen "Työväen kunnallisoppi"-nimisestä teoksesta. Teoksen käsikirjoituksen oli kokonaisuudessaan tarkistanut Rieti Itkonen. Niinikään "Työväen laulukirjasta" otettiin toinen painos ja tämäkin samaten kuin ensimmäinitun kirjan menekki on ollut varsin huomattava. Aivan vuoden lopulla valmistui korrehtuuriasteelle kolmas teos, jonka niinikään oli kirjoittanut Rieti Itkonen, luovuttaen kustannusoikeuden puolueellemme. Teoksen nimi on "Väärä välitön verotus" ja valmistui se seuraavan vuoden alkupuolella. Tavanmukaiset puolueen kevät- ja syysjulkaisut ilmestyivät kuluvan vuoden aikana, ja saavutettiin niiden myynissä erittäin tyydyttävät tulokset. Lisäksi on asiainhille välitetty joukko teoksia.

2. Työväentalojen rakennusasiat ja siirrot.

Suonenvaaran Työväenyhdistys r.y. tuli lakkautetuksi v. 1932, ja yhdistyksen pesänselvittäjä luovutti yhdistyksen omaisuuden puolueelle kertomusvuoden aikana. Kun taloa ei kuitenkaan voitu paikkakunnalla käyttää senvuoksi, koska siellä ei ollut meikäläistä yhdistystä, päätti Ptk. luovuttaa sanotun talon Tipasojan Sos.-dem. Työväenyhdistykselle edellytyksellä, että viimeksimainittu yhdistys siirtää sen yhdistyksen toimialueelle, Valkealan pitäjän Selänpään kylässä aikoinaan toimineen Selänpään Työväenyhdistyksen omistama talo ja siihen kuuluva irtaimisto siirrettiin Ptkn päätöksellä Vuohijärven Työväenyhdistyksen omistukseen ja hallintaan ehdolla, että viimeksimainittu yhdistys vastaa vuokratontista langenneet tai lankeavat vuokramaksut, Onkamon Sos.-dem. Työväenyhdistykselle Ptk. antoi luvan vuokratontilla olevan talonsa myyntiin ja uuden rakennuksen rakentamiseen yhdistyksen hankkimalle toiselle tontille. Kuusankosken Työväenyhdistykselle Ptk. antoi lausunnon tonttien vaihtoa koskevassa asiassa, minkä mukaan sanottu yhdistys oikeutettiin toimeenpanemaan edellämainitun tonttinvaihdon Kuusankosken seurakunnan kanssa.

Ptk. on joutunut antamaan myöskin lukuisia lausuntoja työväentalojen korjaus- ja laajennusrakennusasioista. Niinikään ovat lukuisat yhdistykset tehneet tiedusteluja siitä, voidaanko ryhtyä rakennustoi-

miin uuden talon hankkimiseksi. Ottamalla huomioon vaikean rakennus-
ainetilanteen ovat rakennusviranomaiset asettuneet lukuisissa tapauksissa
kielteiselle kannalle uutisrakennuksiin nähden. Useille yhdistyksille
on niinikään annettu lausuntoja suunnittelun alaisesta työväentalon
rakennussuunnitelmista ja niihin liittyvistä piirustuksista.

3. Työväenyhdistysten korvausanomukset.

Toisen korvauslain perusteella puoluetoimisto joutui hoitamaan
varsin huomattavan työn korvauslain mukaisten korvausanomuksien laa-
dinnassa ja niiden toimittamisessa viranomaisille. Mainittakoon, että
saotun lain mukaisia korvausanomuksia puoluetoimiston toimesta laa-
dittiin ja valtiovarainministeriölle jätettiin yhteensä 86 työväenyhdis-
tyksen puolesta. Edellämainittujen korvausanomusten kokonaismäärä teki
mk. 54.077.855:80. Edelleen puoluetoimisto on joutunut avustamaan erit-
tään lukuisissa tapauksissa työväenyhdistyksiään sodanaikaisten majoitus-
korvausanomusten laadinnassa ja perinnässä.

4. Piirijärjestöjen avustaminen.

Heikossa taloudellisessa asemassa olevien piirijärjestöjen avus-
tamista varten oli puolueen tulo- ja menoarvioon varattu 100.000 mk.
Tämän määrärahan käytöstä pääsevät osallisiksi kuusi piirijärjestöä ja
ruotsalainen työväenliitto. Edelleen Ptk. jakoi ylimääräisiä avustuksia
kahdelle piirijärjestölle ja yhdelle alipiirittoimikunnalle. Ylimääräis-
ten avustusten määrä teki mk. 48.000:-. Avustukset jakautuvat piirijär-
jestöittäin seuraavasti: Kymen länt. vaalipiiri mk. 10.000:-, Mikke-
lin läänin vaalipiiri mk. 12.000:-, Vaasan eteläinen mk. 30.000:-,
Vaasan Pohjoinen mk. 10.000:-, Oulun mk. 10.000:-, Kajaanin alipiiritoi-
mikunta mk. 15.000:-, Lapin piiri 37.000:- ja Ruotsalainen Työväenliitto
mk. 24.000:-.

5. Työväen Akatemian apurahat.

Ptk. myönsi seuraaville henkilöille 6.000 markan suuruisen apu-
rahan kullekin Työväen Akatemiassa tapahtuvaa opiskelua varten. Henki-
löt olivat seuraavat: Helvi Vainio Tammelasta, Taisto Honkanen Jyväsky-
lästä ja Kaino Salminen Kalannista. Avustuksista maksettiin puolet
kuluvan vuoden aikana ja toinen puoli suoritetaan seuraavan vuoden puo-
lelle, kevätlukukauden alussa.

VI. Muut asiat.

a) Kansainväliset asiat.

Kertomusvuotena on puolueen ulkomainen kanssakäyminen ollut var-
sin vilkasta. Sodan aikana luonnollisista syistä osittain keskeytyksis-
sä olleet suhteet Skandinavian sos.-dem. puolueisiin on jälleen onnis-
tuttu palauttamaan entisille raiteilleen. Myöskin Hollannin, Belgian,
Ranskan ja Englannin puolueisiin on saatu kosketus. Pohjoismaisen

yhteistyökomitean kokouksia on pidetty kaksi kertaa, minkä lisäksi komitea kokoontui kolmannen kerran heti vuoden 1946 alussa. Näissä kokouksissa ovat puoluetta edustaneet K.-A. Fagerholm, Martta Salmela-Järvinen, Eino Kilpi ja Unto Varjonen. Lisäksi on puolue ollut edustettuna Tanskan sos.-dem. puolueen puoluekokouksessa (Fagerholm ja Varjonen) sekä Norjan työväenpuolueen puoluekokouksessa (Martta Salmela-Järvinen, Eino Kilpi ja Jorma Tuomi).

b) Ammattiyhdistystoiminta.

Sosialidemokraattisen ammattiyhdistyspolitiikan hoitoa ja johtoa varten Ptk. on asettanut erityisen ammattiyhdistysjaoston. Sen puheenjohtajaksi valittiin K.-A. Fagerholm, jäseniksi Emil Skog, Atos Wirtanen, Eero Kaukinen, Janne Hakulinen, Emil Huunonen, J. Kivistö ja V. Liljesten. Jaoston sihteereinä ovat toimineet V.K. Turunen ja Veikko Puskala. Jaostolla on ollut käytettävissään eri puolilla maata asiamiehiä.

Jäsenhankintatoiminta

Puoluetoimiston aloitteesta Ptk. päätti järjestää syksyllä 1945 ns. jäsenhankintakuukauden syyskuun 15 - lokakuun 15 päivien välisenä aikana. Ko. kuukausi onnistui erinomaisesti. Uusia jäseniä liittyi puolueeseen sen aikana 10.445, ts. noin 50 % edellisen vuoden päättyessä olleesta jäsenmäärästä. Jäsenhankintatyössä kunnostautui erityisesti Hämeen pohj. vaalipiiri, jonka puolueosastot ja kunnallisjärjestöt hankkivat kaikkiaan 2.500 uutta jäsentä. Puolueosastoista kunnostautuivat erityisesti Vaasan l. pohj. ja etel. vaalipiirin maaseutuosastot Koskenkorvan ja Salamejärven työväenyhdistykset. Kunnallisjärjestöistä oli paras Kokkolan kunnallisjärjestö. Henkilökohtaisessa jäsenhankinnassa kilpailu ns. Ruotsinmatkoista oli hyvin tiukka.

Kasvatustoiminta

a) Kuten yleisessä johdannossa jo on mainittu Ptk. nimitti uudet jäsenet puolueen Kasvatustoimikuntaan, jonka kokoonpano tämän jälkeen muodostui seuraavaksi: Sylvi-Kyllikki Kilpi puh.joht, R.H. Oittinen, Atos Wirtanen, Pekka Railo, Arvo Paasivuori, Arvi Hautamäki, Viljo Hyvönen, Eino A. Wuokko, Terttu Sainio, Yrjö A. Saarinen ja Väinö Leskinen. Kasvatustoimikunnan sihteerinä on toiminut Väinö Leskinen. Toimikunta kokoontui ahkerasti vuoden loppupuolella ja pääsi puolueen sisäisen kasvatustoiminnan ohjelman laadinnassa ensimmäiseen lukemiseen.

b) Järjestötyö-lehti ilmestyi entisessä muodossaan ja edelleen toimittaja Kalle Kukkosen toimittamana 6 kertaa vuoden aikana. Puoluetoimikunnan päätöksellä lehti lakkasi ilmestymästä vuoden 1945 lopussa lähinnä Sosialistisen Aikakauslehden julkaisemisen vuoksi.

c) Aatteellisen yhdyssiteen luomiseksi Ptk. päätti uudelleen herättää henkiin vuosina 1905-1921 julkaistun "Sosialistisen Aikakauskirjan" perinteet tekemällä päätöksen Sosialistisen Aikakauslehden julkaisemisesta vuoden 1946 alusta. Ko. lehden näytenumero valmistui-kin vuoden 1945 loppuun mennessä, joskin sen painatus- ja julkaiseminen siirtyi vuoden 1946 alkuun.

Agro.

Lähte n: 4.

SOSIALIDEMOKRAATTINEN PIENVILJELIJÄIN

NEUVOTTELUKUNTA v. 1945 .

YLEISKATSAUS.

Vuoden 1945 aikana oli poliittinen elämä maassamme erityisen vilkasta. Toimitettiin kevättalvella eduskuntavaalit ja syksyllä kunnallisvaalit. Vaikka pienviljelyspolitiikka tämän johdosta joutui melkein kokonaan yleispolitiikan varjoon, oli Pienviljelijäin Neuvottelukunnan toiminta kuitenkin suhteellisen vilkasta.

NEUVOTTELUKUNNAN KOKOONPANO.

Vaikka neuvottelukunnan kokoonpanossa oli jo aikaisemmin suunniteltu muutoksia, toimi se kuitenkin vuoden loppupuolella asti entisessä kokoonpanossaan. Tällöin kuuluivat neuvottelukuntaan:

Pekkala, Mauno, pääjohtaja, ministeri	Helsinki, puh.joht.
Jokinen, Emil, toiminnanjohtaja	" varapuh.joht.
Eskola, Walfrid, kansanedustaja	Jämsä
Halonen, Toivo "	Sääminki
Koivulahti-Lehto, Hilma kansaned.	Virrat
Lepistö, Matti "	Toholampi
Linna, Jalmari "	Lohja
Marttila, Otto, kunnallisneuvos	Janakkala
Mustasilta, Frans kansanedustaja	Hämeenkyrö
Pusa, Eene maanviljelijä	Viipurin mlk.
Rantala, Viljo kansanedustaja	Punkalaidun
Sainio, Ernest pienviljelijä	Nurmijärvi
Valta, Taavetti "	Pielavesi
Welling, Yrjö kansanedustaja	Kirvu
Väisänen, Jalmari "	Pielisjärvi

Neuvottelukunnan sihteerinä toimi 10 ensimmäisen kuukauden ajan toimittaja Helmer Lehti, joka tämän jälkeen erosi, hoidettuaan tätä tehtävää 18 vuotta. Väliaikaiseksi sihteeriksi tuli lokakuussa kansanedustaja Heikki Simonen.

NEUVOTTELUKUNNAN LAAJENNETUT KOKOUKSET.

Kertomusvuoden aikana neuvottelukunnalla oli kaikkiaan 4 varsinaista kokousta sekä kaksi laajennettua kokousta, jossa neuvottelukunnan jäsenten lisäksi oli saapuvilla myöskin piirien sihteereitä ja pienviljelijäjaostojen edustajia.

Ensimmäinen laajennettu kokous

pidettiin Helsingissä, eduskuntatalon sos.-dem. ryhmän huoneistossa helmikuun 16. pnä. Tässä kokouksessa oli saapuvilla kaikkiaan

43 edustajaa 14 vaalipiiristä.

Kokouksessa esitti kansanedustaja Emil Jokinen alustuksen Pienviljelijäin Neuvottelukunnan uudistamisesta. Hän esitti työvaliokunnan aikaisemmin hyväksymän päätöksen, jonka mukaan varsinaiseen neuvottelukuntaan tulisi kuulumaan 9 jäsentä, joista ainakin kuusi olisi pienviljelijöitä ja jotka puolueneuvosto asettaisi kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tämän lisäksi tulisi ehdotuksen mukaan olemaan lisätty pienviljelijäin neuvottelukunta, johon neuvottelukunnan jäsenten lisäksi tulisi kuulumaan vähintään yksi edustaja kustakin piirijärjestöstä. Tämän tulisi kokoontua vähintään kerran vuodessa. Piirien pienviljelijäedustajan valitsisi kunkin piirin pienviljelijäjaosto, samoin kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Pienviljelijäin neuvottelukunta kokoontuisi tarpeen mukaan sekä lisätty neuvottelukunta vähintään kerran vuodessa. Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä 5-henkisen työvaliokunnan.

Neuvottelukunnan sihteerin asettaisi ja palkkaisi Puoluetoimikunta, joka myös suorittaisi muut neuvottelukunnan toiminnasta aiheutuvat kustannukset.

Laajan keskustelun jälkeen kokous hyväksyi esityksen, päättäen samalla saattaa sen asianomaisten tiedoksi.

Kansanedustaja Valter Kuusela esitti alustuksen Pienviljelijäjaostojen toimintasuunnitelmista, korostaen erityisesti niitä seikkoja, jotka olisi huomioitava edessäolevissa vaaleissa. Asiassa hyväksyttiin ohjeita piirijärjestöille sekä kehoitus, että piirit, mikäli ne voivat, järjestäisivät vielä ennen vaaleja pienviljelijäin neuvottelupäiviä.

Toimittaja Helmer Lehti alusti kysymyksen: Kiireellinen asutus-toiminta, esittäen laajassa alustuksessaan niitä näkökantoja, joita tässä olisi huomioitava, jotta toisaalta kiireellisen asuttamisen tarpeessa olevat saisivat itselleen lyhyessä ajassa riittävän toimeentulon antavan tilan, toisaalta taas varottaisiin tällä toiminnalla järkyttämästä kansantalouden perusteita enemmän kuin on välttämätöntä. Asiaa hyväksyttiin laaja julkilausuma, joka julkaistiin kokouksen jälkeen puoluelehdissä.

Kansanedustaja Jalmari Linna alusti kysymyksen: Vaalitoiminta maaseudun vähävaraisen väestön keskuudessa. Hän kiinnitti alustuksensa huomiota maaseudun pieneläjäin asemaan yleensä ja erityisesti pienviljelijäväestöön. Samalla hän kosketteli useita vaaliteknisiiä kysymyksiä. Asiasta hyväksytyssä ponsisarjassa korostettiin niitä kohtia, joissa pienviljelysolot kipeimmin kaipaavat korjausta. Tällaisina mainittiin mm. omakotitoiminta, rakennustoiminnan avustaminen, muonamiesten asunto-olojen parantaminen ja polttopuiden saannin turvaaminen. Kokous päätti antaa kehoituksen, että toimittaja Lehden kirjoittamaa vaalikirjasta käytettäisiin täysin mitoin hyväksi vaalivalistustoiminnassa.

Tässä yhteydessä Puoluetoimikunnan edustaja Jorma Tuominen käytti puheenvuoron, jossa hän antoi kokoukselle tunnustuksen siitä, että se otti edessäolevat vaalit pienviljelijäin kannalta niin vakavasti, kuin kokouksessa on ilmennyt.

Kansanedustaja Matti Lepistö esitti alustuksensa: Metsätyökysymyksistä. Laajassa alustuksessaan hän perusteli yksityiskohtaisesti käsitystään siitä, millä tavoin metsätyöolot olisi järjestettävä, jotta ne muodostuisivat niihin osallistuville, joista suuri osa on pienviljelijöitä, mahdollisimman edullisiksi. Alustuksen johdosta käydyn vilkkaan keskustelun jälkeen hyväksyttiin päätöslauselma, jossa kuudessa eri ponnassa määriteltiin ne vaatimukset, jotka nykyinen olotila metsätyöalalla asettaa. Näihin kuuluu mm. metsätyömaiden huollon voimakas kehittäminen, työpalkkatarkkailun laajentaminen, hevosten tapaturmien korvaaminen sekä työpalkkojen korottaminen 20-30 %:lla.

Maanviljelijä Eeno Pusa esitti alustuksen siirtoväen korvausky- symyksestä, ollen hänen esityksensä pääsisältönä, että niinhyvin siirtoväen kuin muun Suomen sotainvaliidien, sotaleski- ja -orpaperheiden kuin rintamamiesten ja muiden näihin verrattavien sodan johdosta kärsimien menetysten korvaaminen olisi ratkaistava mahdollisimman suurelta osaltaan siten, että näihin tarvittava omaisuus hankitaan luontoisveron kautta. Tällaiset näkökohdat sisällytettiin asiasta hyväksytyyn pönteeseen.

Toinen laajennettu kokous.

Toinen laajennettu neuvottelukunnan kokous pidettiin os.-dem. eduskuntaryhmän huoneistossa Helsingissä sunnuntaina, syyskuun 23. pnä. Neuvottelukunnan jäsenten lisäksi kokouksessa olivat saapuvilla Uudenmaan läänin, Turun pohj., Kymen läntisen, Kymen itäisen, Mikkelin läänin, Kuopion läänin, Vaasan läänin itäisen ja Vaasan läänin eteläisen vaalipiirien pienviljelijäjäestojen edustajat.

Kokouksen ensimmäinen alustus oli Helmer Lehden alustus "Pienviljelijäin suhtautuminen inflaatioon". Alustaja totesi, että inflaation maan yleiselle talouselämälle tuottama haitta on erittäin suuri. Siitä on ollut seurauksena, paitsi velkaisten hyötyminen säästäjään kustannuksella mm. työhalun ja työtehon aleneminen sekä ennenkaikkea kaikenlaisen keirittelun tavaton lisääntyminen, mikä keinottelu kohdistuu mm. tärkeimpiin elintarvikkeisiin, kohottaen suuresti liikekeskusten väestön elinkustannuksia. Pienviljelijöillekään ei inflaatiosta ole hyötyä, vaan monella tavoin vahinkoa, minkä vuoksi heidän on tuettava inflaation vastustamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Hallituksen on entistä tarmokkaammin ottein tuettava markan arvoa. Näille toimenpiteilleen se voi odottaa väestön valtavan enemmistön kannatuksen. Asiassa käydyn keskustelun jälkeen hyväksyttiin päätöslauselma, jossa kuipennettiin alustuksessa mainitut tavoitteet.

Kunnallisneuvos Otto Marttila esitti alustuksen pienviljelijäin asemasta kunnallisvaaleissa. Alustuksessa tähdennettiin sitä, että sosialidemokraattien on vaalivalistuksessa vaadittava verotuksen painopisteen siirtämistä suurempituloisten ja varakkaiden osalle. Maan tuoton, kuten myös perheenjäsenten työn ja luontoisetujen arvo olisi verotettava oikeudenmukaisesti. Metsänverotuksessa olisi pinta-alaverotuksen rinnalla otettava käytäntöön osittainen metsänmyyntiverotus, kuntien tiepolitiikassa olisi huomioitava pienviljelysseutujen tientarve sekä otettava tähänastista enemmän teitä kuntien hoidettavaksi ynnä avustettava pienempien teiden kunnossapitoa. Kuntien olisi tuettava ja suoraan harjoitettava entistä enemmän valistus- ja ammattineuvonantotoimintaa. Käydyn keskustelun jälkeen hyväksyttiin pönnät, joissa kiinnitetään

mainittuihin seikkoihin huomiota.

Seuraava alustus oli toimistonhoitaja J.E. Janatuisen alustus kunnallisvaalien menettelytapakysymyksestä. Varsinaista alustusta ei ollut, sillä alustaja itse ei ollut voinut saapua paikalle. Asiaa koskevat ponnet luettiin. Ne sisältävät lukuisia teknillisiä vaalitoimintatapoja vaaleja varten maaseudulla. - Asiasta keskusteltiin vilkkaasti ja päätöslauselmaehdotus hyväksyttiin.

Neljäntenä kokouksen alustuksena oli kunnallisneuvos Walfrid Eskolan alustus asutuskysymyksestä. Alustuksessa korostettiin erityisesti sitä, että kiireellisen asutustoiminnan yhteydessä on välttämätöntä antaa lisämaata riittävän suuressa määrin tämän maan tarvitsijoille. Yhteislaitumien perustamiseen on myös kiinnitettävä erityistä huomiota ja perustettavien tilojen tulisi olla mahdollisimman suurelta osaltaan viljelystiloja. Asuntoviljelystiloillemkin olisi varattava riittävästi kotitarvemetsää. Keskustelun jälkeen kokous hyväksyi päätöslauselman, jossa sanottujen näkökohtien soveltamisen välttämättömyyttä asutustoiminnassa voimakkaasti korostetaan. Päätöksen tukemiseksi kävi lähetystä myöhemmin ministeri Luukan puheilla.

Alustuksen pienitulojen kansanhuollollisista luovutusmääräyksistä esitti kansanedustaja Valter Kuusela. Perustelujen jälkeen alustaja tuli siihen, että viljan ja perunan luovutusvelvollisuutta säädettäessä olisi mentävä alennettuun ja koroitettuun luovutusmäärään, ollen jokaisen luokan ero vähintään 300 kiloa. Maidon ja lihan luovutuksessa olisi otettava luovutusperusteeksi peltihehtaari. Korsirehulupia on annettava kaikille pienkarjan omistajille ja väkilannoitteiden ostolupia myönnettäessä otettava huomioon myös oman talouden tarpeisiin kulutettu viljamäärä. Alustuksen johdosta hyväksytyssä päätöslauselmassa ovat nämä kohdat etualalla.

Kansanedustaja Matti Lepistö esitti alustuksen maataloustuotteiden tukipalkkiosta. Hän esitti, että palkkioihin menee kertomusvuotena rahaa noin 2,5 miljardia ja että seuraavana vuonna tarvitaan tarkoitukseen 3-4 miljardia. Tämän kohtuuttomuuden takia olisi tukipalkkioista vähitellen luovuttava ja siirryttävä sosiaalisesti oikeamaan tuotteiden hinnan alennuskorttijärjestelmään, jolla annettaisiin hinta-
hyvitystä nousevista viljan hinnoista vähävaraisille, suuriperheisille kuluttajille. - Asiassa hyväksyttiin ponsilauselma.

Sama alustaja esitti tämän jälkeen alustuksen Metsätyöläisten olojen parantamisesta. Hän palautti mieleen viime talvena pidetyn vastaavanlaisen kokouksen päätöslauselman sekä piirijärjestöjen toimenpiteet, todeten, että osa neuvottelukunnan päätöksistä on johtanut tulokseen, toinen osa ei. Asiassa päätettiin käyttää lähetystä asianomaisen valtioneuvoston jäsenen luona.

Viimeisenä oli pienviljelijä Ernest Sainion alustus Puun luovuttamisesta pienituloilta. Alustaja totesi, että viranomaiset ovat pakottaneet pienviljelijät luovuttamaan puita usein enemmän kuin voimassa-oleva laki edellyttää. Tällaisissa tapauksissa voivat pienviljelijät valittaa, mutta usein on selviydytty jo sillä, että on hankittu ammattimiehen lausunto asiassa.

Syksyn eduskunta-aloitteista päättäminen jätettiin työvaliokunnan ja sos.-dem. eduskuntaryhmän pienviljelijäjäsenten yhteisesti hoidettavaksi.

NEUVOTTELUKUNNAN MUUT KOKOUKSET .

Edelläkosketeltujen laajennettujen kokousten lisäksi oli neuvottelukunnalla kertomusvuotena neljä kokousta.

Ensimmäinen tälläinen kokous

pidettiin 16. p:nä tammikuuta sos.-dem. ryhmän huoneistossa Helsingissä. Kokous kulki laajennetun työvaliokunnan kokouksen nimellä, koska sen kiireellisen kokoonkutsumisen vuoksi ei osanottajina ollut muita kuin Helsingissä olevia jäseniä. Tässä kokouksessa toimittaja Helmer Lehti selosti kysymystä pienviljelijäpäivähankkeista ennen vaaleja. Työvaliokunnan asiasta aikanaan tekemän ehdotuksen oli Puoluetoimikunta pannut pöydälle ja nyt alkoi asia olla myöhäinen, jos päivillä aiotaan vaikuttaa vaaleihin myönteisesti. Puoluesihtööri Varjonen on kuitenkin ollut myönteinen piirien pienviljelijäin edustajain koolle kutsumiselle. Lehti ehdotti, että suunnitellut pienviljelijäpäivät supistettaisiin pienviljelijäjaostojen edustajain sekä piirisihteerien yhteiseksi neuvottelukokoukseksi, jonka ohjelma järjestettäisiin vaaleja silmälläpitäen ja johon Pienviljelijäin Neuvottelukunnan edustajat tietenkin kutsuttaisiin osanottajiksi. Neuvottelukunta päättikin kutsua helmikuun puolimaissa koolle pienviljelijäjaostojen ja piirisihteerien neuvottelukokouksen, jonka kulku on selostettu edellä.

Kansanedustaja Emil Jokinen esitti kokoukselle perustellun ehdotuksen, että Pienviljelijäin Neuvottelukunta supistettaisiin asiantuntijalautakunnaksi ja että piirien pienviljelijäjaostojen edustajat muodostaisivat eräänlaisen pienviljelijäin edustajakokouksen, joka kutsuttaisiin koolle vähintään kerran vuodessa. Keskustelun jälkeen neuvottelukunta asetti asiaa valmistelemaan toimikunnan, johon tulivat Emil Jokinen, Helmer Lehti ja Valter Kuusela. Toimikunnan on valmistettava yksityiskohtainen ehdotus asiassa ennen pienviljelijäjaostojen kokousta. Lähempi selostus oli asiasta laajennetun kokouksen selostuksen yhteydessä.

Toimittaja Helmer Lehti luki laatimansa käsikirjoituksen pienviljelijäväelle tarkoitetuksi vaalikirjaseksi. Keskustelussa esitettiin kirjaseen eräitä lisäyksiä ja toivottiin kirjoittajan ottavan ne huomioon.

Toinen neuvottelukunnan kokous

pidettiin huhtikuun 17. p:nä samassa paikassa. Tässä kokouksessa toimittaja Lehti esitti laajan alustuksen suurtilojen sosialisoinnista, päätyen ehdotuksessaan siihen, että suurtilojen liiallisen paloittelemisen sijasta olisi niitä pyrittävä olosuhteiden sallimassa määrässä säilyttämään, päämääränä niiden sosialisointi sopivana ajankohdana. Alustaja ei kuitenkaan tehnyt asiassa muuta ehdotusta kuin että tehtäisiin aloite tämän kysymyksen perusteelliseksi selvittämiseksi. Keskustelussa muut paitsi Pusa puolsivat tutkimuksen toimittamista, mitä tähtäävä aloite päätettiin tehdä aikanaan sopivammalla katsottavalla tavalla.

Kansanedustaja F. Mustasilta ilmoitti jättävänsä aloitteen aitauslain muuttamisesta siten, että jokaisen naapurin on tasasuhteisesti osallistuttava aitausrasitukseen, ei siis aitauksesta saamansa hyödyn mukaisesti. Keskustelussa asiaa sekä puollettiin että vastustettiin. Päätöksenä tuli, että edustaja Elli Nurminen tekee asiasta kyselyn.

Kansanedustaja Valter Kuusela luki aloitteensa tuotantopalkkioiden maksamisesta myöskin kotona kuluttavista tuotteista. Lyhyen keskustelun jälkeen neuvottelukunta päätti, että Kuusela ja Tolonen saavat tehdä asiasta aloitteen, jos katsovat sen tarpeelliseksi.

Kansanedustaja Matti Lepistö esitti neuvottelukunnan hyväksyttäväksi aloitteen yhtenäisten ohjeiden seuraamisesta metsä- ja uittotyöläisten lomakorvausten suorittamisessa ja että metsäpalkkatarkkailussa kiinnitettäisiin riittävästi huomiota lomakorvauksiin. Neuvottelukunta päätti puoltaa aloitetta.

Kansanedustaja E. Pusa ilmoitti aikovansa tehdä aloitteen metsäkerhojen perustamiseksi. Keskustelun jälkeen neuvottelukunta päätti, että Pusa saa tehdä aloitteen omaan laskuunsa.

P u s a ilmoitti samoin aikovansa tehdä aloitteen luontoisverotukseen siirtymisestä korvausten suorittamisessa erityisesti siirtoväelle. Samoin hän ilmoitti tekevänsä aloitteen maanhankintalain laajentamisesta käsittämään myös siirtoväen asuntotontteja. Vielä hän ilmoitti aikovansa tehdä aloitteen työvelvollisten oikeuttamiseksi asuntotontin saantiin. Asiasta käytetyissä puheenvuoroissa esiintyi Pusan mainitsemien aloitteiden suhteen sekä myönteisiä että kielteisiä lausuntoja. Neuvottelukunta päätti asettua puoltamaan luontoisveroaloitetta, kun taas muut Pusan mainitsemat aloitteet hän saa tehdä omiin nimiinsä.

P u s a ilmoitti vielä tekevänsä aloitteen, jonka mukaan maanhankintalakia sovellettaessakin olisi noudatettava "järkevän miehen hintaa", ja toisen aloitteen, jonka mukaan maanhankintalain kielipykälää muutettaisiin siten, että ruotaalaisilla alueilla kuntien osat, joiden asutuksessa on suomalainen enemmistö, saadaan muuttaa kouluymp. oloihin nähden suomalaisten kuntien tapaiseksi. Neuvottelukunta päätti ottaa nämä kaksi aloitetta niiden aloitteiden joukkoon, joita neuvottelukunta puoltaa eduskunnalle jätettäväksi.

Edelleen ilmoitti P u s a neuvottelukunnan hyväksyttäväksi aloitteen siirtoväen kääpiötilojen muuttamisesta viljelystiloiksi siirtoväen asuttamisessa. Samoin hän esitti hyväksyttäväksi aloitteen, jonka mukaan kenelläkään ei nykyoloissa saisi olla kahta asuntoa. Neuvottelukunta päätti, että Pusa saa, jos hän haluaa, näistä asioista tehdä aloitteen omiin nimiinsä.

Kansanedustaja Heikki Simonen esitti toivomuksen, että tehtäisiin alite yhteisten navettain aikaansaamiseksi muutamille pien-tilaryhmille eri tahoilla maata kokeilutarkoituksessa. Neuvottelukunta päätti, että Simonen saa tehdä aloitteen henkilökohtaisesti.

Neuvottelukunnan kolmas kokous pidettiin samassa paikassa kuin edelliset.

NEUVOTTELUKUNNAN MUODONVAIHDOS.

Kirjelmällään lokakuun 25. pnä 1945 Sos.-dem. Puoluetoimikunta ilmoitti Pienviljelijäin Neuvottelukunnalle, että Puolueneuvosto kokouksessaan lokakuun 22. pnä samana vuonna oli Puoluetoimikunnan esityksestä hyväksynyt Sos.-dem. Pienviljelijäin Neuvottelukunnan laatiman ehdotuksen neuvottelukunnan uudistamisesta. Samalla määrättiin Puoluetoimikunnan esityksestä neuvottelukunnan jäseniksi ensimmäiseksi kolmivuotiskaudeksi seuraavat puoluetoverit: Walfrid Eskola, Emil Jokinen, Valter Kuusela, Helmer Lehti, Matti Lepistö, Otto Marttila, Eeno Pusa, Viljo Rantala ja Heikki Simonen.

Uudessa kokoonpanossaan neuvottelukunta kokoontui kertomusvuotensa kaksi kertaa.

Ensimmäinen kokous

pidettiin Helsingissä 16. pnä marraskuuta. Tämä kokous valitsi neuvottelukunnan puheenjohtajaksi kunnallisneuvos Otto Marttilan Janakkalasta ja varapuheenjohtajaksi kansanedustaja Matti Lepistön Toholammilta sekä väliaikaiseksi sihteeriksi kansanedustaja Heikki Simonen.

Työvaliokuntaan kokous valitsi puheenjohtajien ja sihteerien lisäksi kansanedustaja Valter Kuuselan ja E. Pusan sekä Emil Jokisen. Tässä kokouksessa neuvottelukunta päätti myös Puoluetoimikunnalle ehdottaa, että sihteeriksi valittaisiin Heikki Simonen. Samassa kokouksessa suunniteltiin edelleen pienviljelijäin keskuudessa suoritettavaa valistustyötä, mistä alustuksen esitti Matti Lepistö. Suunnitelmaan kuului mm. pienviljelijäin kokousten järjestäminen, joissa selostettaisiin maatalouspoliittisia kysymyksiä; piirien pienviljelijäjaostojen edustajien kokouksen järjestämistä Helsinkiin sekä sanomalehdistön välityksellä tehtävää valistustyötä. asiat jätettiin työvaliokunnan hoidettavaksi. Kertomuskauden aikana ehdittiin suunnitelmasta toteuttaa vain osa. Mm. yksi pienviljelijäin kokous ehdittiin järjestää. Se pidettiin Oulun piirissä Nivalan työväentalossa. Esitelmöitsijöinä siellä olivat Walfrid Eskola ja Heikki Simonen.

Toisessa kokouksessa

käsiteltiin Walfrid Eskolan laatima luonnos julkilausumaksi, joka koski maanhankintalain toteuttamista ja julkaistiin sosialidemokraattisissa lehdissä. Julkilausumassa vaadittiin maanhankintalakia niin muutettavaksi, että maansaantioikeus annettaisiin kaikille vuoden 1936 asutuksen 1 §:n mukaan maansaantiin oikeutetuille henkilöille.

Kunnallisvaalien aikana julkaistiin neuvottelukunnan laatima julkilausuma pienviljelijöille sekä Otto Marttilan laatima artikkeli, jossa käsiteltiin pienviljelijöiden verotuskysymystä ja pienviljelijäin asemaa kunnassa ja kehoitettiin äänestämään sosialidemokraatteja.

Neuvottelukunnan toimesta lähetettiin piiritoimikunnille ja piirien pienviljelijäjaostoille osoitettu kiertokirje, jossa niitä kehoitettiin ryhtymään pienviljelijäkokousten järjestämiseen. Sihteerin tehtäviin on kuulunut myöskin maatalouspoliittisen uutis- ja artikkeliaineiston hankkiminen sos.-dem. lehdiställe.

TYÖVALIOKUNNAN KOKOUKSET

Työvaliokunta on kertomusvuotena pitänyt kaikkiaan 7 kokousta. Kokoukset on pidetty osittain neuvottelukunnan ja laajennettujen neuvottelukunnan kokousten edellä. osittain näistä etäämpänä. Työvaliokunta on etupäässä suunnitellut ja valmistellut neuvottelukunnan kokoukselle tehtäviä esityksiä, päättänyt kokousajoista jne. mutta osittain se on neuvottelukunnan kokousten väliajoilla joutunut käsittelemään suurempia-kin asioita.

NEUVOTTELUKUNNAN TALOUS

Neuvottelukunnan toiminnan rahoitus on kertomusvuonna kuten ennenkin hoidettu puoluetöimiston taholta.

Helsingissä helmikuun 23. pñä 1946

SOS.-DEM. PIENVILJELIJÄIN NEUVOTTELUKUNTA

Otto Marttila
puheenjohtaja

Heikki Simonen
sihteeri

/VR

SUOMEN
TYÖVÄEN ARKISTO
1945

HELSINKI 1946. TYÖVÄEN KIRJAPAINO

KERTOMUS

SUOMEN TYÖVÄEN ARKISTON TOIMINNASTA VUODELTA 1945

Suomen Työväen Arkisto on vuoden 1945 aikana jatkanut toimintaansa vanhoja perinteitä noudattaen. Kokoelmia on pyritty kartuttamaan entiseen tapaan huolimatta jo vuosikausia vallinneesta ja yhä uhkaavammaksi käyvistä tilanhausta. Arkistolla on talossa Paasivuorenk. 3 käytettävänä viisi huonetta sekä jonkin verran kellari- ja ullakkotiloja, joista ainoastaan viimeksimainittuja on saatu hieman lisää. Niinpä arkisto ei ole vielä kukaan voinut tilanpuutteen vuoksi sijoittaa Valpas-Hännisen erikoislaatuista kirjastoa (7,635 nide) yleisön nähtäväksi.

Arkiston kirjasto-osasto käsittää nykyisin 52,162 nideä. Jenny ja Antti Wihurin Rahastolta saadun 100,000 markan lahjoituksen turvin on ryhdytty suorittamaan eräitä järjestelyjä ja laatimaan uutta täydellisempää kortistoa arkiston kokoelmista. Vuoden loppuun mennessä on kirjoitettu kortit noin 6,000 kirjasta (n. 3 kpl. kustakin niteestä). On selvää, että kortiston laatiminen niin suurista kirjakokoelmista, kuin arkistolla on hallussaan, vaatii runsaasti aikaa ja työvoimaa. Kuluneena vuonna on Työväen Arkisto ensi kertaa saanut valtiolta tukea toiminnalleen; valtion työttömyysmäärärahoilla on arkistossa työskennellyt ylimääräiset virastotyöntekijät Edv. Airola 16/6 ja Helmi Vilén 1/10 alkaen vuoden loppuun asti.

Kuluneena vuotena on arkisto pitänyt yllä suhteita muihin pohjoismaihin, erikoisesti Ruotsin työväenarkistoon (Arbetsrörelsens Arkiv), jonka johtaja, fil. toht. Tage Lindbom vieraili Helsingissä 5—11/8 tutustuen Työväen Arkiston kokoelmiin ja työmuotoihin.

Arkisto on myös vuonna 1945 ollut vapaasti yleisön käytettävissä;

arkiston kirjasto-osastosta on annettu kirjallainoja sekä yksityisille henkilöille että järjestöille ja asiakirjakokoelmat ovat olleet tutkijoiden käytettävissä itse arkistossa. Sotavuosiin verrattuna on arkiston käyttö lisääntynyt sangen huomattavasti. Opiskelu- ja tutkimustarkoituksessa tehtyjen käyntien lukumäärä oli kuluneena vuonna 882 (v. 1944 oli vastaava luku 438 ja v. 1943 245). Lisäksi on arkistoon tehty 4 ryhmäkäyntiä, jolloin mukanaolleille on näytetty arkiston kokoelmia ja selostettu arkiston vaiheita ja tarkoitusta. Kirjallainoja on kertomusvuoden aikana annettu 1,196.

Työväen Arkiston kokoelmat ovat lisääntyneet seuraavasti:

Kirjasto-osastoon on tullut 1,164 uutta nideä. Asiakirjakokoelmat ovat lisääntyneet 7,150 kappaleella, joista 1,600 arkistossa liimattuja sanomalehtileikkeitä. Kuvakokoelmiin on saatu 229 uutta kuvaa ja muistomerkkikokoelma on karttunut 19 esineellä.

Työväen kustannuslaitokset ovat nyt kuten edellisinkin vuosina lähettäneet arkistoon vuosipainoksensa sekä kustantamansa työväen lehdet. Lisäksi arkisto on saanut lahjoituksina kirjoja ja asiakirjoja niin yksityisiltä henkilöiltä kuin yhtymiltäkin. Lahjoituksia ovat tehneet:

Akateeminen kirjakauppa, H:ki; Akateeminen Sosialistiseura (ASS), H:ki; Arbetarbladet, H:ki; Astikainen, V.; Eduskunnan Kirjasto, H:ki; Eteenpäin Oy, Kotka; Fackföreningsrörelsen, Tukholma; Forsberg, S.; Forstén, L.; Hellman, A.; Helsingin Työväen Säästöpankki; Helsingin Työväenyhdistys; Hämeen Kansa, Hämeenlinna; Järvenpään Työväenyhdistys; Kansankulttuuri Oy, H:ki; Kansan Lehti, Tampere; Kansan Työ, Lappeenranta; Kansan Voima, Joensuu; Oy. Kehitys, Pori; Oy. Kirjapaino Ab., Vaasa; Kirjapainotaito, H:ki; Kommunisti, H:ki; Kooperativa Förbundet, Tukholma; Kukkonen, K.; Kulutusosuuskuntien Keskusliitto (KK), H:ki; Lonkainen, J.; Manninen, K.; Morgon Tidningen, Tukholma; 40-luku, H:ki; Osuusliike Elanto, H:ki; Osuustukkukauppa (OTK), H:ki; Pienviljelijäin Liitto, H:ki; Pohjanmaan Kansa, Vaasa; Pohjolan Työ, Oulu; Rinne, A.; Savon Kansa, Kuopio; Sos.-dem. Piiritoimisto, Kotka; Sosialidemokraattinen Puolue, H:ki; Sosialidemokraattinen Työläisnaisliitto, H:ki; Sosialidemokraattinen Työläisnuorisoliitto, H:ki; Sosialisti, Turku; Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto (SAK), H:ki; Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (SKDL), H:ki; Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto, H:ki; Suomen Kommunistinen Puolue (SKP), H:ki; Suomen Liiketyöntekijäin Liitto, H:ki; Suomen Sos.-dem. Raittiusliitto, H:ki; Suomen Rautatieläisten Liitto, H:ki; Suomen Sosialidemokraatti, H:ki; Koy. Tammi, H:ki; Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto (TST), H:ki; Tampereen Työväen Sanomalehti Oy; Ok. Työn Voima, Jyväskylä; Työväen Sivistysliitto, H:ki; Työväen Kirjapaino, H:ki; Työväen Urheiluliitto, H:ki; Uusi Aika, Pori; Vakuutusyhtiö Kansa, Helsinki; Vakuutusyhtiö Turva, Tampere; Vapaa Sana, H:ki; Vapaus, Mikkelä; Vasama, A.; Varjonen, U.; Wiik, K. H.; Välläri, N.

arbetarförbund, H:fors; Suomen Sosialidemokraatti, H:fors; Koy. Tammi, H:fors; Työväen Sanomalehtien Tietotoimisto (TST), H:fors; Tampereen Työväen Sanomalehti Oy., Tammerfors; Ok. Työn Voima, Jyväskylä; Arbetarnas Bildningsförbund, H:fors; Työväen Kirjapaino, H:fors; Uusi Aika, Björneborg; Försäkringsbolaget Kansa, H:fors; Försäkringsbolaget Turva, Tammerfors; Arbetarnas Idrottsförbund, H:fors; Suomen Pienviljelijäin Liitto, H:fors; Suomen Sos.-dem. Raittiusliitto, H:fors; Finlands Järnvägsmanaförbund, H:fors; Vapaa Sana, H:fors; Vapaus, S:t Michel; Vasama, A.; Varjonen, U.; Wiik, K. H.; Wälläri, N.

Arkivet har erhållit ekonomiskt stöd av: Helsingfors stad, Arbetarsparbanken i Helsingfors, Jenny och Antti Wihuris Fond, Kansabolaget, Längmanska fonden, Osuustukkukauppa, Finlands Fackföreningars Centralförbund, Finlands Affärsarbetarförbund, Finlands Metallarbetarförbund, Finlands Träarbetarförbund, Finlands Socialdemokratiska Parti, Arbetarnas Idrottsförbund och Samreklam Aktiebolag.

Den allmänna inflatoriska utvecklingen i landet har försvårat också Arbetararkivets verksamhet. Den fortgående normala utvecklingen av arkivet och katalogiseringsarbetets slutförande är nu i avgörande grad beroende av huruvida arkivet kan påräkna betydligt större understöd än hittills av de skilda organisationerna.

Arbetarnas Arkiv uttalar sitt varmaste tack till alla donatorer samt hoppas, att organisationer och enskilda även framdeles ihågkommer arkivet med donationer samt vid behov av upplysningar använder sig av dess bistånd.

Till arkivets styrelse har under verksamhetsåret hört fil.mag. R. H. Oittinen som ordförande, stadsdirektör J. W. Keto som vice-ordförande samt som övriga ledamöter sekreteraren Aku Sumu, förtroendeman J. Hakulinen och riksdagsrepresentanten Martta Salmela-Järvinen. Som t.f. arkivarie har fortsättningsvis fungerat Marjatta Liiro och som arkivbiträden Hilka-Kirsti Pulli till den 31/3 och Eeva Kaukinen från den 1/7.

A STYRELSENS FÖR ARBETARNAS ARKIV I FINLAND VÄGNAR:

R. H. Oittinen
ordförande.

Marjatta Liiro
sekreterare.

HELSINGFORS, TAMMIKUUN 15 p:nä 1946. SUOMEN TYÖVÄEN ARKISTON HALLINNON PUOLESTA:

Taloudellisesti ovat arkistoa tukeneet: Helsingin Kaupunki, Helsingin Työväen Säästöpankki, Jenny ja Antti Wihurin Rahasto, Kansayhtiö, Längmannin Rahasto, Osuustukkukauppa, Suomen Ammattiyhdistysten Keskusliitto, S. Liiketoimintakeskus, S. Metallityöväen Liitto, S. Puutyöväen Liitto, S. Sos.-dem. Puolue, Työväen Urheiluliitto ja Yhteismainos Osakeyhtiö.

Yleinen inflatorinen kehitys maassamme on vaikeuttanut myös Työväen Arkiston toimintaa. Arkiston normaalisti jatkuva kehitys ja luettelointityön onnelliseen ratkaisuun saattaminen riippuvaitkin nyt ratkaisevasti siitä, tuleeko arkisto saamaan entistä tuntuampia avustuksia eri järjestöiltä.

Työväen Arkisto lausuu parhaat kiitoksensa kaikille lahjoittajille ja toivoi, että järjestöt ja yksityiset edelleenkin muistavat arkistoa lahjoituksillaan ja käyttävät sen apua tietoja tarvitessaan.

Arkiston hallintoon ovat kertomusvuoden aikana kuuluneet fil. maist. R. H. Oittinen puheenjohtajana, kaupunginjohtaja J. W. Keto varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä sihteeri Aku Sumu, luottamusmiehes J. Hakulinen ja kansanedustaja Martta Salmela-Järvinen. V.t. arkistohoitajana on edelleen toiminut rouva Marjatta Liiro sekä arkistopulaisina Hilka-Kirsti Pulli 31/3 asti ja 1/7 alkaen Eeva Kaukinen.

BERÄTTELSE

ÖVER

ARBETARNAS ARKIVS I FINLAND

VERKSAMHET UNDER ÅR 1945

Arbetarnas Arkiv i Finland har under år 1945 fortsatt sin verksamhet i enlighet med gamla traditioner. Man har på samma sätt som tidigare försökt utöka samlingarna, trots att bristen på nödiga utrymmen, vilken gjort sig gällande redan under flere år, blivit allt mera hotande. Arkivet har i gården Paasivuorigatan 3 till sitt förfogande fem rum samt en del källar- och vindsutrymmen. Blott de sistnämnda har i någon mån kunnat utvidgas. Sålunda har arkivet på grund av utrymmesbrist inte ännu ens kunnat till allmänhetens förfogande ställa Valpas-Hännins säregna bibliotek, som omfattar 7,635 band.

Arkivets biblioteksavdelning omfattar nu 52,162 band. Med stöd av den donation på 100,000 mark, som arkivet erhållit från Jenny och Antti Vihuris Fond, har man skridit till vissa omställningar och till att uppgöra ett nytt och fullständigare kortregister över arkivets samlingar. Vid årets utgång hade kort skrivits för c:a 6,000 böcker (c:a 3 st. för varje band). Uppgörandet av kortregistret förr en så stor boksamling, som den arkivet förfogar över, kräver självfallet både arbetskraft och tid i stort mått. Under det gångna året har Arbetarnas Arkiv för första gång för sin verksamhet erhållit stöd av staten. Två extra befattningshavare, Edv. Airola och Helmi Vilen, har, avlönade ur statens arbetslöshetsmedel, den förre från den 16/6 och den senare från 1/10 till årets slut, varit sysselsatta med att uppgöra kortregistret.

Arkivet har också under det gångna året upprätthållit förbindelser med de övriga nordiska länderna, framför allt med Arbetarrö-

relsens Arkiv i Sverige, vars föreståndare fil. doktor Tage Lindbom besökte Helsingfors den 5—11 augusti, varvid han bekantade sig med Arbetararkivets samlingar och arbetsformer.

Arkivet har under gångna året på samma sätt som tidigare stått till allmänhetens fria disposition; från arkivets biblioteksavdelning har böcker utlånats åt privatpersoner såväl som åt organisationer, och samlingen av dokument och handlingar har i själva arkivet kunnat disponeras av forskare. Arkivet har också utnyttjats i långt större utsträckning än under krigsåren. Antalet i studie- och forskningssyfte gjorda besök var under det gångna året sammanlagt 882 (år 1944 var motsvarande siffra 438 och år 1943 245). Dessutom har arkivet besökts av 4 grupper, varvid man för deltagarna redogjort för arkivets utveckling och ändamål samt demonstrerat samlingarna. Antalet boklån under året stiger till 1,196.

Arkivets samlingar har utökats på följande sätt:

Biblioteksavdelningen har fått mottaga 1,164 nya band. Samlingen av dokument och handlingar har utökats med 7,150 exemplar, varav 1,600 å arkivet uppklistrade tidningsutklipp. Bildsamlingen har utökats med 229 och samlingen av minnesföremål med 19 exemplar.

Arbetarnas förlagsinrättningar har nu liksom under tidigare år tillsänt arkivet sina årsupplagor samt de av dem bekostade arbetartidningarna. Dessutom har arkivet som donationer av enskilda personer och inrättningar fått mottaga såväl böcker som handlingar. Donationer har gjorts av:

Akademiska Bokhandeln, H:fors; Akateeminen Sosialistiseura (ASS), H:fors; Arbetarbladet, H:fors; Arbetarsparbanken i Helsingfors; Astikainen, V.; Riksdagsbiblioteket, H:fors; Andelsaffären Elanto, H:fors; Eteenpäin Oy., Kotka; Fackföreningsrörelsen, Stockholm; Forsberg, S.; Forstén, L.; Hellman, A.; Helsingfors Arbetarförening; Hämeen Kansa, Tavastehus; Järvenpää Arbetarförening; Kansankulttuuri Oy., H:fors; Kansan Lehti, Tammerfors; Kansan Työ, Willmanstrand; Kansan Voima, Joensuu; Oy. Kehitys, Björneborg; Oy. Kirjapaino Ab., Vasa; Kirjapainotaito, H:fors; Kommunisti, H:fors; Kooperativa Förbundet, Stockholm; Kukkonen, K.; Konsumtionsandelslagens Centralförbund (KK), H:fors; Lonkainen, J.; Manninen, K.; Morgon-Tidningen, Stockholm; 40-luku, H:fors; Osuustukkukauppa (OTK), H:fors; Pohjarmaan Kansa, Vasa; Pohjolan Työ, Uleåborg; Rinne, A.; Savon Kansa, Kuopio; Soc.-dem. Kretsbyrån, Kotka; Socialdemokratiska Partibyrån, H:fors; Socialdemokratiska Arbetarkvinnoförbundet, H:fors; Socialdemokratiska Arbetarungdomsförbundet, H:fors; Sosialisti, Abo; Finlands Fackföreningars Centralförbund (FFC), H:fors; Demokratiska Förbundet för Finlands Folk (DFFF), H:fors; Finlands Kommunistiska Parti, H:fors; Finlands Affärs-

ARBETARNAS ARKIV

I FINLAND 1945

HELSINGFORS 1946. TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Palautettava takaisin.

S_u_o_m_e_n_S_o_s_i_a_l_i_d_e_m_o_k_r_a_a_t_t_i_s_e_n

P_u_o_l_u_e_e_n_r.y.

t_i_l_i_a_s_e_m_a_31/12_1945.

T u l o s t a s e:

Voitoksi:

Puoluejäsenmaksujen tili	370,215:50
Ylimääräisten jäsenmaksujen tili	80,578:-
Lisämaksun tili	16,018:-
Korko- ja osinkojen tili	187,699:20
Työväen Kalenterin tili	694,577:80
Kevättervehdyksen tili	37,526:85
Vappumerkin tili	103,423:-
Kustannustoiminnan tili	168,923:-
Välitystili	62,378:85
Vaalimerkkien tili	270,451:05
Teoston tili	84,967:80
Poistettujen saatavien tili	89,105:80
Liinteimistönhoitotili	209,476:25
	<u>2,375,341:10</u>
Pääomatili	533,222:20
	<u>2,908,563:30</u>
	=====

Tappioksi:

Palkkatili	736,175:-
Kulunkitili	157,791:90
Valistus- ja matkakustannusten tili	340,274:10
Vaalikustannusten tili	766,776:30
Pienvilj.neuvottelukunnan tili	48,385:-
Puolueneuvoston tili	49,690:-
Puoluekokouksen tili	19,175:-
Avustusten tili	148,000:-
Työväen Arkiston tili	20,000:-
Järjestötyön tili	19,265:10
Sosialistisen Aikakauslehden tili	11,143:45
Tietotoimiston tili	140,224:15
Ulkomaisten asiain tili	133,574:20
Käyttövarojen tili	124,796:10
Kansaneläkelaitoksen tili	13,265:-
Poistojen tili	180,028:-
	<u>2,908,563:30</u>
	=====

T a s e t i l i .

=====

V a r a t:

Kassatili	571,884:63
Pankkitili	2,297,167:75
Postisiirtotili	563,600:85
Henkilötili	969,762:52
Tietotoimiston tili	224,093:35
Työväen Kalenterin tili	325,000:-
Teoston tili	35,007:85
Vier.velkakirjojen tili	50,000:-
Kiinteistönhoitotili	70,000:-
Luovut.alueiden yhdistysten tili	3,349,365:63
Arvopaperitili	4,192,849:50
Puolueen toiminnan tukemisrahaston tili	35,000:-
Osakkeidentili	50,000:-
Välitystili	371,884:55
Kustannustoiminnan tili	100:-
Kalustotili	100:-
Kiinteistöntili	1,225,000:-
Työväen Arkiston tili	12,000:-
	<u>14,342,816:53</u>
	=====

V e l a t:

Henkilötili	1,216,722:96
Kustannustoiminnan tili	200,000:-
Asiamiesten tili	19,265:55
Kiinnityslainojen tili:	
Keskin.Henkivakuutusyhtiö	
Suomi 766,754:19	
H:gin Työväen Säästöpankki 400,000:-	1,166,754:19
Luovut.alueiden yhdistysten tili	7,079,690:12
Työväentaloja kirjalaan rahaston tili	1,385,769:10
Toimintansa lopettaneiden yhd. tili	70,076:40
Valistustyörahastojen tili	733,724:20
Puolueen toiminnan tukemisrah. tili	802,683:25
Valistus- ja vaalirahaston tili	400,000:-
M. Lähteenojan rahaston tili	56,051:10
Kiinteistön uudistam.rahaston tili	200,000:-
	<u>13,330,736:87</u>
Pääomatili	<u>1,012,079:66</u>
	14,342,816:53
	=====

Sosialidemokraattinen Puoluetöimisto

Eero Kaukinen

Maija Sinisalo.

T i l i n t a r k a s t u s l a u s u n t o .

Valittuina tarkastamaan Suomen Sos.-dem. Puolueen r.y. tilejä v. 1945 olemme tänään tehtävämme suorittaneet ja esitämme sen johdosta lausuntonamme seuraavaa:

Tilinavaus oli oikea.

Kirjanpito on huolellisesti hoidettu. Sen järjestely on asianmukainen. Tuloista ja menoista löytyivät hyväksyttävät tositteet.

Käteiset rahavarat vastasivat kassatilin osoittamaa erotusta. Pankkitilien saldot olivat yhtäpitävät kirjanpidon merkintöjen kanssa.

Kiinteistö, arvopaperit, obligatit ja osakkeet sekä varastot vastasivat tilinpäätökseen merkittyjä arvoja ja olivat riittävästi palovakuutetut.

Tilinpäätös oli oikein laadittu.

Tarkastuksen kuluessa emme ole havainneet muututtamisen aihetta, minkä vuoksi ehdotamme, että tilinpäätös v. 1945 vahvistettaisiin sekä että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tili- ja vastuuvapaus mainitulta tilivuodelta.

Helsingissä, helmikuun 23. pnä 1946.

Väinö V. Salovaara

Ernst Lähde

T. Uski

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen r.y. tulo- ja menoarvio
vuodelle 1946.

T u l o t:

Puoluejäsenmaksuja	480,000:-
Vlim. "-	800,000:-
Kalenterijulkaisuista	450,000:-
Kevättervehdyksestä ja vappumerkistä	150,000:-
Korkoja ja osinkoja	150,000:-
Kiinteimistöistä	100,000:-
Puoluekokousmaksuja	800,000:-
Kustannustoiminnasta	100,000:-
Välitystoiminnasta	50,000:-
Teoston huolinnasta	70,000:-
Arpajaisista	<u>1,700,000:-</u>
	m k 4,850,000:-
	=====

M e n o t:

Palkkoja	1,600,000:-
Yleiskuluja	150,000:-
Valistus- ja matkakustannukset	800,000:-
Puoluekurssit	700,000:-
Avustuksia	150,000:-
Ulkomaisia kuluja	150,000:-
Puolueneuvoston kokouskuluja	50,000:-
Pienviljelijäin neuvottelukunta	140,000:-
Puoluekokouskulut	800,000:-
Työväen Arkistolle	30,000:-
Sosialistinen Aikakauslehti	150,000:-
Käyttövaroja	100,000:-
Sekalaisia kuluja	<u>30,000:-</u>
	m k 4,850,000:-
	=====

Palautettava takaisin.

TSTn TULO- ja MENOARVIO vuodelle 1946.

T u l o j a:

Lehdiltä	836.400:-
Avustukset	<u>75.000:-</u>
	m k 911.400:-
	=====

M e n o j a:

Palkat	624.000:-
Avustajat	50.000:-
Kuvitus	40.000:-
Sekalainen aineisto ja välineet	30.000:-
Postikulut	55.000:-
Sekalaisia kuluja (vuokra, siivous, valo, puhelin)	<u>112.400:-</u>
	m k 911.400:-
	=====

Lehtien kuukausisuoritukset:

	<u>v. 1945</u>	<u>v. 1946</u>
Eteenpäin	2 600:-	3 800:-
Hämeen Kansa	3 800:-	5 800:-
Kansan Lehti	6 000:-	6 600:-
Kansan Työ	2 400:-	3 800:-
Kansan Voima	2 400:-	3 500:-
Pohjanmaan Kansa	3 500:-	5 800:-
Pohjolan Työ	3 500:-	5 800:-
Savon Kansa	2 600:-	3 800:-
Sosialisti	3 900:-	5 800:-
S. Sosialidemokraatti	7 000:-	7 600:-
Uusi Aika	4 200:-	5 800:-
Työn Voima	4 200:-	5 800:-
Vapaus	3 800:-	5 800:-
mk	<u>49,900:-</u>	<u>69.700:-</u>
	=====	=====

Liite TSTn tulo- ja menoarvioon v:lle 1946.

Laskelma TSTn Tukholman kirjeenvaihdon
rahoittamiseksi v. 1946.

(Laskelma tehty yhtä kuukautta varten)

T u l o t:

Lehtien maksut 42.500:-

m k 42.500:-

=====

M e n o t:

Kirjeenvaihtajan palkka 21.500:-

Puhelinkulut 21.000:-

m k 42.500:-

=====

Lehtien maksut jaoteltuina:

Eteenpäin 2.500:-

Hämeen Kansa 3.200:-

Kansan Lehti 4.000:-

Kansan Työ 2.300:-

Kansan Voima 2.100:-

Pohjanmaan Kansa 3.200:-

Pohjolan Työ 2.500:-

Savon Kansa 2.500:-

Sosialisti 2.600:-

S. Sosialidemokraatti 5.500:-

Uusi Aika 3.800:-

Työn Voima 3.800:-

Vapaus 3.800:-

m k 42.500:-

=====

Poliittinen tilannekatsaus.

H i l t u n e n: Hyvät puoluetoverit! Mainitsin jo avauspuhees-
sani, että me olemme jo viime syksystä ~~saakka~~ alkaen toivoneet si-
tä, että meidän maamme saisi vihdoinkin lopullisen rauhan. Silloin kun
voittaneiden valtojen ulkoministerien konferenssi oli Lontoossa, tuntui
yhteen aikaan melkein selviöltä, että siinä kokouksessa saadaan ainakin
Italian ja Suomen rauha aikaan. Mutta mitä pitemmälle konferenssi jat-
kui, sitä suuremmiksi tulivat ristiriidat voittaneiden valtojen kesken
ja sitä epätodennäköisemmiksi muutuivat toiveet ~~xiix~~ lopullisesta rau-
hasta. Ja niinkuin muistamme, viime syksyinen Lontoon konferenssi hajaan-
tui täydelleen epäonnistuneena. Ristiriidat toiselta puolen länsivalto-
jen ja toiselta puolen Neuvostoliiton välillä olivat liian suuret.

Mutta heti Lontoon konferenssin jälkeen alkoi ulkopoliittinen
työskentely voittaneiden valtioiden kesken uuden konferenssin pitämi-
seksi, joka pidettiin Moskovaan joulun kynnyksellä. Tämä kokous jo
alusta alkaen liikkui vähän toisenlaisissa merkeissä kuin aikaisempi
Lontoon konferenssi. Siinä Moskovan konferenssissa pyrittiin vain pää-
tökseen niissä kysymyksissä, joissa voittaneet valtiot olivat yksimieli-
siä; sen sijaan kysymykset, joissa oli erimielisyyksiä, jätettiin edel-
leen pöydälle. Ja niinpä Moskovan konferenssista, josta silloin kun se
oli koolla, sanomalehtitiedot sanoivat lyhyesti, että siellä keskustelut
sujuivat paremmissa merkeissä kuin Lontoossa ja että neuvotteluja käytiin
täysin kaupallisessa mielessä. Se merkitsi sitä, että puolin ja toisin
annettiin periksi, kun vastapuoli antoi puolestaan myönnytyksiä joissa-
kin toisissa kysymyksissä.

Mutta heti Moskovan konferenssin jälkeen huomattiin kuitenkin,
että monet suuret kysymykset jäivät edelleen avonaisiksi. Ennen kaikkea
me huomaamme, kuinka ulkopoliittinen painopiste oli siirtynyt lähi-itään
Turkkiin, Iraniin ja Irakiin ja siitä idemmäksi aina Indoneesiaan asti.

Kun nyt yhtyneiden kansakuntien konferenssi oli koolla Lontoossa,
huomasi, kuinka tavattoman vaikeita ristiriitoja edelleenkin on voittaja-

valloilla keskenään selvitettävänä. Ennen kaikkea ne ulkopoliittiset kysymykset, joista edellä mainitsin, olivat siellä selvänä virranjakaajana.

Tästä Lontoon konferenssista minä pyydänkin mainita erään ... ? (tämä on erään ei tosin Englannin ulkoministerin, mutta lähellä sitä olevan henkilön lausunto: Neuvostodiplomatia näyttää keskittävän painostuksensa Välimeren ja keski-idän alueille ja se siellä työskentelee jo vakiintuneita brittiläisiä etuja vastaan. Englantilais-amerikkalainen ~~poliittinen~~ poliittinen liitto on käytännöllisesti katsoen sekä myös muodollisesti voiton puolella. - Käytännöllisesti katsoen sekä muodollisesti olisi hulluutta, ellei näitä menetyksiä ja pettymyksiä meidän ~~taholtamme~~ taholtamme myönnettäisi ja ellei parannuskeinoista keskusteltaisi vapaasti alahuoneessa ja muuallakin."

Tämä osoittaa tämä lyhyt katkelma, kuinka vaikeita ristiriitoja toiselta puolen Englannin ja toiselta puolen Neuvostoliiton välillä on ollut lähi-idän kysymyksistä.

Nämä samat tapaukset ovat kuvastuneet koko diplomatiassa laajemminkin mittakaavassa. Neuvostoliitto yleensä on ollut hyvin epäluuloinen kaikkiin niihin asioihin nähden, mitä länsivallat ovat ajaneet. Kyllähän on ollut puhetta siitä ns. länsiblokista, joka Englannin ympärille on muodostunut. Mutta toiselta puolen Englanti myöskin huomauttaa, että sillä on samat oikeudet muodostaa ystävien piiri ympärilleen, aivan samalla tavoin kuin Neuvostoliitto muodostaa itsensä ympärille. Ja kun kerran Englanti suo tällaisen Neuvostoliitolle, miksei Neuvostoliitto samaa soisi Englannille! Joka tapauksessa tämä osoittaa edelleen, kuinka vaikea ulkopoliittinen tilanne on olemassa.

Sen luonne heijastuu myöskin kaikkiin voitettuihin valtioihin, myöskin meidän maahamme.

Vaikka ulkopoliittisesti on siis olemassa erittäin suuria ristiriitoja länsivaltojen ja Neuvostoliiton välillä, niin siitä huolimatta niiden varaan ei mitään voida meidän maassamme rakentaa. On aivan turhaa luulla sitä, että meidän maamme jostain ~~voittaisi~~ voittaisi siinä, jos

ristiriidat syventyisivät toiselta puolen Neuvostoliiton ja toiselta puolen länsivaltojen välillä. Päinvastoin minusta tuntuu, että sikäli mikäli ristiriitoja ilmaantuu ja on olemassa, meille on siitä vain pelkkää vahinkoa, ensinnäkin sen vuoksi että Neuvostoliitto määrättyllä epäluulo^{näy-}la suhtautuu meihin, ja toiselta puolen sen vuoksi että länsimaissa ~~xxx~~ tetään ~~xxxxx~~ meihin nähden sittenkin, kun tulee niille tärkeä kysymys, kovin vähän kiinnitettävän huomiota - juuri siitä syystä, koska ulkopoliittinen painopiste on olemassa ei Pohjois-Euroopassa, vaan Etelä-Euroopassa ja Aasiassa. Tässä valossa myöskin on katseltava tapauksia meidän sisäpolitiikkaamme nähden, mutta siitä hieman tuonnempana. Haluaisin vain tämän asian yhteydessä huomauttaa siitä seikasta, että meillä, kun katselemme ympärysvaltien ja Neuvostoliiton poliittisia ristiriitoja, meillä ei ole sen varaan mitään rakennettava, vaan toimittava täysin niistä riippumattomista syistä.

Kun minä nyt tämän lyhyen katsauksen jälkeen siirryn käsittelemään sisäpoliittisia kysymyksiä, niin ensimmäisenä minä ~~xxxxx~~ menen siihen meillä kauan päiväjärjestyksessä olleeseen ja viime viikolla päätökseen menneeseen ns. sotasyällisyyskysymykseen. Minä totean heti alkuun, että sotasyällisyyskysymyksen kahdessa ratkaisevassa vaiheessa on komission taholta tultu selvästi asian ratkaisuun. Silloin kun sotasyällisyyslain kolmas käsittely eduskunnassa oli, komission taholta ilmoitettiin julkisesti, minkälaiseksi se haluaa eduskunnan päätöksen muodostuvan. Kun nyt sotasyällisyyskysymys oli viimeisessä vaiheessaan ja päätös oli syntymässä, jälleen komission taholta ilmoitettiin, mitä se asiasta ajattelee. Tähän komission ilmoitukseen yhtyi myös Englanti ja varauksettomasti.

Mutta ennen kun menen selvittelemään lähemmin tätä kysymystä, huomautan tämän asian aikaisemmista vaiheista.

Tämä kysymys oli kovin vaikea meidän puolueemme sisäpoliittinen kysymys. Sen ympärillä on käyty verrattain pitkäaikaisia keskusteluja. On ollut sellainen olettamus, että me voisimme tämän kysymyksen kaikesta

huolimatta ratkaista meidän maamme lakien mukaan juriidisenä kysymyksenä ilman, että se suuremmassa määrin vaikuttaisi meidän ulkopoliittikaamme. Allekirjoittanut on kuulunut niihin, joilla ei ole tämän kysymyksen alkuvaiheista alkaen ollut minkään verran kostomielialaa niitä vastaan, jotka ovat sodan aikaisesta politiikasta meillä vastuussa, koska itsekin istun siinä suhteessa lasikaapissa. Olen sen vuoksi yrittänyt mikäli mahdollista objektiivisesti asiaan perehtyä ja siihen ottaa kantaa. Mutta jo viime keväästä alkaen, silloin kun tämän kysymyksen ympärillä alkoi tuntua suurempaa ulkopoliittista jännitystä, minulle kävi selväksi, että tässä me emme pääse juriidikalla eteenpäin, vaan tämä on puhtaasti poliittinen ja ennen kaikkea ulkopoliittinen kysymys, joka sellaisena ja vain sellaisena on ratkaistava. Asian myöhemmät vaiheet ovat selvästi osoittaneet asian niin olevan. Me emme ole voineet tätä ratkaista puhtaasti sisäpoliittisena kysymyksenä, meidän on täytynyt ottaa huomioon voittaneiden valtioiden tahto. Ja juuri tässä kysymyksessä kaikki voittajavaltiot ovat yksimielisiä - siinä ei niiden välillä ole mitään, länsivaltojen eikä itävaltojen välillä.

Kun ~~sotasyllisyyssyyksymys~~ sotasyllisyyssprosessi vihdoinkin joutui siihen vaiheeseen, että tuomiot oli langetettava, ja kun tuli komission taholta tunnetuksi, minkälaisia tuomioita sotasyllisyysoikeus oli ajatellut langettaa - ehkä tässä vaiheessa on syytä ilmoittaa, että sotasyllisyysoikeuden ensimmäinen ajatus tuomioista oli sama, mikä sisältyi lopuksi sotasyllisyysoikeuden juriidisten jäsenten kantaan, nimittäin se, että Rytin tuomio olisi 8 vuotta, Rangellin 6 vuotta, Tannerin 3,5 vuotta, Ramsayn 2,5 vuotta, Reinikan ja Kukkosen 2 vuotta ja Kivimäki vapautettaisiin täydelleen. Tämä kanta ei kuitenkaan tyydyttänyt ennen kaikkea komissiota. Ja siitä kohden komission varapuheenjohtaja kenraaliluutnantti Savonenko ilmoitti 16 päivänä helmikuuta pääministerille, että hän haluaisi vielä samana iltana tavata pääministeriä. Mutta pääministeri ilmoitti, että hän oli juuri äskettäin käynyt saunassa ja mennyt vuoteeseen, ettei hän enää haluaisi nousta ylös, vaan esitti, että asiaan palattaisiin seuraavana päivänä. Ja niin seuraavana, 17 päivänä

helmikuuta kenraaliluutnantti Savonenko tuli pääministerin luo, jossa hän ilmoitti liittoutuneiden valvontakomission kannan, joka oli seuraava: Liittoutuneiden valvontakomissio ei voi tyytyä siihen suunnitelmaan, mikä sotasyyllisyysoikeudella on sotasyyllisten rankaisemiseksi, se pitää tuomioita liian lievinä. Liittoutuneiden valvontakomission mielestä pitäisi viiden sen nimeämän henkilön, nimittäin Ryti, Rangell, Linkomies, Tanner ja Kivimäki, saada vähintään 5 vuotta vankeutta. Se on minimirangaistus ja aina kymmeneen vuoteen asti. - Tämän ilmoituksen pääministeri otti vastaan sunnuntaina 17/2 ja hän kutsui hallituksen koolle. Hallituksen jäseniä ei silloin ollut kaupungissa kuin 11, ja siitä syystä hallitus vajaalukuisena ei voinut tehdä päätöstä, kuin että siihen palataan huomenna. Ja seuraavaan päivään mennessä haalitiin kaikki hallituksen jäsenet kaupunkiin. Jäsenet kokoontuivat illalla klo 17,30 pohtimaan tilannetta. Samaan aikaan kun hallitus kokoontui, ilmoitti Englannin tšekäläisen asiantuntija Mr Sheppard, että hänellä on tärkeä ilmoitus ulkoministerille. Hän tuli ulkoministeri Enckellin luo samaan aikaan, kun hallitus kokoontui. Ulkoministeri Enckell siitä johtuen hieman myöhästyi hallituksen kokouksesta. Mutta kun hän tuli, hän ilmoitti Englannin tšekäläisen asiantuntijan ilmoittaneen Englannin kannan, jossa tämä asiantuntija toivoi, että Suomi ottaisi mitä vakavimmassa mielessä huomioon komission vaatimuksen.

Valtioneuvoston kokous totesi, että kun liittoutuneet tässä asiassa ovat ilmoittaneet yksimielisen kantansa virallisessa muodossa, niin sen täytyy tämä saattaa sotasyyllisyysoikeuden tietoon. Ja seuraavana päivänä tämä ilmoitettiin sotasyyllisyysoikeudelle. Samalla ilmoitettiin hallituksen olevan hyvin huolestuneen näin syntyneen tilanteen johdosta, ellei voittaneiden valtojen tahtoa tässä suhteessa saada tyydytetyksi.

Kun tämä kysymys oli esillä hallituksen epävirallisessa istunnossa, niin meidän kaikkien hallituksen jäsenten täytyi ottaa huomioon se, mitä tämä ilmoitus toiselta puolen komission ja toiselta puolen myös

Englannin taholta merkitsi; ja sen vuoski myöskin sosialidemokraattiset ministerit - haluamatta painostaa sotasyyllisyysoikeutta - yhtyivät siihen hallituksen kantaan, joka sotasyyllisyysoikeudelle ilmoitettiin asian nykyisestä vaiheesta: se että voittaneet vallat ovat yksimielisiä siitä, että minkälaisen tuomion sotasyyllisten pitäisi saada.

Edelleen minä haluaisin ilmoittaa, että seuraavana päivänä, siis 19 päivänä helmikuuta tuli myös Englannin ulkoministeriön kanta ministeri Wuoren lähettämässä sähkösanomassa, jossa Englannin ulkoministeriö ilmoitti, että se täysin yhtyy komission ilmoittamaan kantaan.

Tästä me huomaamme siis, että liittoutuneilla ei ollut sotasyyllisyysskysymykseen nähden erilaisiakantoja, vaan ne siinä suhteessa olivat täysin yksimielisiä. Ja myöskin tästä voimme vetää sen johtopäätöksen, että meillä hävinneenä meana muuta mahdollisuutta kuin joko laskea asiat avoimeen konfliktiin tai yrittää jälleen pelastaa tilanne voittajien vaatimalla tavalla.

Masentavinta tässä on se, että meidän täytyy jälleen huomata se seikka, ettemme ole toistaiseksi täysin itsenäinen maa emmekä voi tehdä ratkaisuja itsenäisesti, vaan meidän täytyy ottaa huomioon ulkopoliittisia vaikutteita voittajavaltojen taholta.

Allekirjoittanut mm. on moneen kertaan huomauttanut tämän asian yhteydessä, että me olemme puoleksi miehitetty maa. Kysymys on vain siinä edustavia, onko täällä suhteita, diplomaattisia suhteita voittajavaltoihin/vai onko vain niitä, jotka ... (pari sanaa jäi pois.) Edellä olevan asian käsittelyjärjestys on selvästi osoittanut sen, että näin onkin asianlaista. Me emme voi tässä asiassa elää oman maamme juriidisten seikkojen varassa. Meidän on täytynyt loppujenkin lopuksi kaikkien alistua ulkopoliittisen välttämättömyyden edessä. Se on ollut toisille tavattoman vaikeata, toisille se on ollut helpompaa. Mutta yksimielinen toteamus on se, että tässä ei ole ollut loppujen lopuksi mitään muuta mahdollisuutta kuin menetellä näin. - Minä en ollenkaan aseta tässä kysymyksen alaiseksi sitä puolta asiassa, ovatko edes oikeat miehet tulleet tuomituiksi. Eräs ruotsalainen lehti sanoi: Suomessa on sotasyyllisyysprosessi päättynyt,

tuomiot on langetettu, sotapolitiikka on tuomittu, kysymys on erikseen onko oikeat miehet tulleet tuomituiksi. - Mutta siinäkin suhteessa meillä ei ole ollut vapaata päätäntävaltaa. Siinäkin suhteessa on selvästi sanottu, ketkä on tuomittava, ja vieläpä ⁿⁱkuika paljon tuomittava vähintään. Me emme siis tässäkin kysymyksessä ole voineet vapaasti liikkua. Hallitus on ollut postikonttori, joka on voittaneiden valtojen tahdon välittänyt edelleen. Ellei se olisi näin tehnyt, olisi tullut määrätysssä muodossa käsky, ja siitä olisi saattanut tulla vaikeampi juttu. Tässä mielessä minä olen hallituksessa asiaa käsitellyt ja sillä tavalla ollut myös asioita hoitamassa.

Koko tämän kysymyksen ajan on painostus ollut hallitusta ja koko maata kohtaan ankara. Toisinaan hallitus on joutunut peräytymään, toisinaan se on yrittänyt olla jäykkänä. Siitä voidaan keskustella, onko sen kaikki otteet olleet oikeita. En lähde siinä liiaksi intoilemaan puoleen enkä toiseen. Meidän sosialidemokraattien tarkoituksena on ollut kaiken aikaa selvittää niin vähin puhein kuin suinkin mahdollista, koska emme ole loppujen lopuksi nähneet muuta mahdollisuutta siihen kuin mitä on ollut.

Mainitsin jo alussa, että kysymys on ollut hyvin vaikea puolueelle sisäpoliittisestikin. Ja nyt jäljestä päin, kun päätös on tehty ja voimme pohtia vapaasti, on ymmärrettävää toiselta puolen myös se, että on ollut hyvin suuria epäilyksiä puolueen jäsenten taholta siitä, onko menettelytapa ollut oikea ja onko siihen ollut välttämätön pakko. Me olemme yrittäneet pyristellä vastaan, mutta viimeisin nyrkinisku osoittanee myös epäilijöille, että meillä on ollut pakko näin asia hoitaa. Toisaalta tämän kysymyksen viimeinen vaihe on myös siirtänyt osan vastuusta pois meidän harteiltamme, koska näemme selvästi, että välirauhan sopimuksen 13 artiklaa ei mikään hallitus tässä maassa olisi voinut toisella tavalla toteuttaa. Välirauhan sopimuksen 13 artiklaa itse olemme yrittäneet pitkän aikaa tulkita vapaammin ja lievemmin, yrittää tulkita niin, että kysymys on vain ns. sotarikollisten tuomitsemisesta, jossa asetumme yhteistoimintaan voittaneiden valtojen kanssa. Niiden käsitys

on ollut toinen, ja niin asia on joutunut tällä tavalla ratkaistavaksi, kuin miksikä se sitten on joutunut.

Kun nyt asia on päätöksen jälkeen poissa päiväjärjestyksestä, niin toivottavasti myöskin tämän kysymyksen ympärillä palautuu rauha puolueen sisäiseen elämään ja että asia otetaan sellaisena reaali-teettina, minkälainen se on.

Kun me nyt katselemme, millä tavalla tuomiot on otettu vastaan kotimaassa, tiedämme, että kotimaassa on hyvin paljon henkilöitä, jotka eivät olisi olleet valmiita niin pitkälle menemään; mutta on myös sellaisia, jotka ovat tyytymättömiä, että tuomiot ovat olleet liian lieviä. Mutta eihän meidän kotimaan kanta olekaan ratkaiseva.

Mitä sitten ulkomaihin tulee, niin silmäys ulkomaiden lehtiin kuvastaa ja sitä kantaa, millä tavalla siellä suhtaudutaan asiaan. Ruotsalaiset lehdet ovat asiata korostaneet. Minusta oli objektiivisin se lausunto ~~Morgen~~ Morgon Tidningenissä, että Suomi on joutunut tuomitsemaan sotapolitiikkansa, ja tämä päätös, jonka sotasyllisyysoikeus on tehnyt, on symbolinen osoitus siitä, että me olemme tämän politiikan nyt tuominneet. Asia on erikseen, ovatko oikeat miehet tulleet tuomituiksi. - Myöskin eräät voittajavaltojen valtiomiehet ovat asiasta lausuneet mielipiteensä. Ennen kaikkea siinä kiinnostaa erään amerikkalaisen kongressimiehen lausunto, että tällä teolla Suomi on lunastanut pääsylipun yhdistyneiden kansakuntien joukkoon. - Vaikka lännessä ei olekaan sotasyllisyysskysymykseen kiinnitettykään kovin suurta huomiota, niin missään tapauksessa ne eivät ole olleet tähän asiaan aivan välinpitämättömiä, vaan ~~niilläkin~~ niilläkin syystä tai toisesta on omat ajatuksensa meidän sota-ajan politiikasta, eivätkä ne ole halunneet asettaa millään tavalla esteitä siihen, että meidän sotapolitiikkamme symbolisesti tuleekin tuomituksi.

Minä haluaisin loppujen lopuksi sanoa sen, että tämän kysymyksen käsittely olisi ollut paljon helpompi, jos meillä olisi ollut mahdollisuus suurempien reaali-teettien valossa katsella asioita alusta alkaen.

Ehkä hallituksen jäsenillä on siinä suhteessa ollut suuremmat mahdollisuudet ja ehkä siitä johtuu, että esim. allekirjoittanut on omalta kohdaltaan joutunut sillä tavalla asiaa käsittelemään kuin on joutunut. Mutta myöskin puolueen jäsenten kannalta asia olisi ollut helpommin hoitettavissa, jos meillä olisi ollut tiedossamme liittoutuneiden selvä kanta aikaisemmassa vaiheessa.

Minä vielä totean lopuksi sen, että Suomen sotasyllisyysproses- siin on ulkomailla kiinnitetty paljon suurempaa huomiota kuin esim. Balkanin valtioiden samanlaisiin prosesseihin. Kun vuosi takaperin esim. Bulgariassa pyörein luvuin 3.800 sota-ajan poliitikkoa tehtiin päätänsä lyhemmiksi ja Romaniassakin muutamia satoja joutui samanlaisen kohtalon uhriksi, niin nähtävästi lännessä käsitettiin, että tämä ei ole mikään oikeudenmukainen päätös, vaan se on valtaan päässeän poliittisen voiman kosto niille henkilöille, jotka aikaisemmin olivat valtaa pitäneet. Suomessa asia on minun käsittääkseni sittenkin sikäli hoidettu oikeudenmukaisuudella, että on ainakin ollut sellainen oikeuden käytäntö, että siinä on syyllisilläkin ollut oikeus esittää omat kantansa, ja se vastaa ainakin nimellisesti juriidisia periaatteita, vaikka tuomiossa on tynytkin ottaa huomioon vain voittaneiden tahto. Mutta senpä vuoksi meidän sotasyllisyysprosessi on voittajavalloissa määrättyllä tavalla hättänyt huomiota.

Minä siirryn tämän jälkeen käsittelemään eräitä muita sisäpoliittisia kysymyksiä. Täällä jo mainittiin toimintakertomuksen yhteydessä kunnallisvaalien tuloksesta. En halua siihen monta sanaa mainita. Huomautan vain siitä seikasta, että kunnallisvaaleissa tehty vaaliliittopäätös SKDL:n kanssa ei ollut suinkaan mikään järjestöjä sitova. Se oli puolue-toimikunnan tekemä suositus ja lopullinen päätösvalta jäi perusjärjestöille itselleen ja sen mukaisesti kullakin paikkakunnalla voitiin toimia. Ei sen vuoksi voida syyttää siinä puolue-toimikuntaa, kuten eräillä tahoilla on tehty. Se oli ohje, millä tavalla asioita olisi pyrittävä hoitamaan, mutta jokaiselle perusjärjestölle jäi vapaa päätäntävalta, mi-

tenkä asia on hoidettava. Omana mielipiteenäni sanoisin kunnallisvaalien tuloksesta, että se antaa eräitä osviittoja tulevaisuutta varten. Ja ne ovat seuraavat: Sellaisissa kaupungeissa ja asutuskeskuksissa, joissa on huomattavampi määrä keskiluokkaa, vaaliliitosta ei ole mitään hyötyä; mutta paikkakunnilla varsinaisella maaseudulla, joka sittenkin on hyvin valtava osa tässä maassa, siellä oli selvästi hyötyä työväenluokalle kokonaisuudessaan vaaliliitosta. Siellä on kaiken aikaa ollut kyllä muutamista äänistä kysymys, mille puolelle ne menevät. Jos molemmat työväen puolueet olisivat esiintyneet erillisinä, niin seuraus olisi, että meillä olisi ollut hyvin paljon kuntia, joissa kunnallinen valta olisi keikahtanut porvareille. Edelleen huomautan, että kunnallispolitiikka on sikäli erilaista maaseudulla, että siellä kommunistien ja sosialidemokraattien suuntaerimielisyydet eivät näyttele suurta osaa. Suurempaa osaa ne näyttävät näyttelevän suurissa kaupungeissa ja suuremmissa asutuskeskuksissa. Mutta maaseudulla on asia erikseen.

Jos sitten katselen takalistoalueita, varsinaisesti sitä piiriä, jossa itsekkin olen, jossa koko työväenluokka on toistakymmentä vuotta ollut täysin syrjään sysätty - siellähän täysin hallitsee maalaisliitto - Jos meillä olikin huomattava vähemmistö, siellä suhteellisesti saatiin, muuten vallassaoleva maalaisliittolainen enemmistö ei sallinut. Ja siellä tunsikin yleensä työväenluokka olevansa paariasluokan asemassa, josta se nyt pääsi ulos. Tämä on myönteisin tulos kunnallisvaaleista. Tulevaisuuteen nähden se ~~nä~~ antaa opetuksen, että kaikki kysymykset ovat hyvin suuressa määrin paikallisia, joissa paikalliset olosuhteet on huomioonotettava ja sen mukaisesti asia ratkaistava.

Mitä sitten tulee hallituksessa esilläoleviin asioihin, niin minä tämän jälkeen siirtyisin käsittelemään kysymystä niistä asioista, jotka viime aikoina hallituksessa ovat olleet esillä. Ennen kaikkea meillä on ollut kauan aikaa esillä puoluepiireissä ja myös jonkin verran hallituksessa ns. sosialisimiskysymys. Se on liikkunut eteenpäin selvästi liian hitaasti. Emme ole olleet siihen hallitukseen ^{huolehtimaan} täysin tyytyväisiä. Me olem

me monesti yrittäneet työntää eteenpäin, mutta syystä tai toisesta se ei ole kulkenut niin nopeasti kuin itse olisimme toivoneet. Hyvin suuressa määrin siihen on ollut syynä se virastokankeus, joka yleensä virastoissa on olemassa. Erilaiset lausunnot, mitä pyydetään, viipyvät kauan, ja kaikenlaiset selvitykset eivät ole viikossa eikä kahdessa kokoon saadut. Totean kuitenkin, että olemme siinä kysymyksessä päässeet jo niin pitkälle, että on asetettu jo sosialisoimiskomitea. - Heti kun komitea asetettiin, niin oli luonnollista, että niin tärkeä komitea herätti tyytymättömyyttä toiselta puolen työväestön piireissä, joissa toivottiin, että komitea olisi voinut kokonaisuudessaan olla myönteisempää sosialisoimiskysymystä kohtaan, toiselta puolen omistavien luokkien taholta, jossa sosialisoimiskomitea pidettiin määrätyn värisenä jo alusta alkaen. No todellisina demokraatteina, joita olemme, olemme taistelleet näistä komiteapaikoista vuosikymmenet, olleet tyytymättömiä, että vallassa ollessaan porvaristo antoi liian vähän paikkoja komiteoissa. Jos olemme enemmistönä, emme saa ottaa kaikkia paikkoja, jos ajattelemme demokratiaan kuuluvan, että kaikkien mielipiteiden pitää vaikuttaa myös sosialisoimiskomiteassa. Asia on erikseen, onko se työkykyinen tässä kokoonpanossaan. Me tietysti toivomme siinä suhteessa parasta.

Mitä sitten tulee toiseen kysymykseen, niin nyt on ollut esillä eräitä hyvin tärkeitä rahapoliittisia ~~kysymyksiä~~ asioita. Me tiedämme kaikki, että meidän - sen jälkeen kun rahan arvo viime vuoden aikana huomattavasti muuttui - niin meidän verotuslakimme ovat muuttuneet suuressa määrin epäoikeudenmukaisiksi ja että verotuksen uusiminen on monessa mielessä nopeasti tarpeen vaatima. ~~Kats~~ Asian suhteen onkin olemassa eräitä suunnitelmia valtiovarainministeriön verotusasiain osastolla. Valitettavasti asia on mennyt liian hitaasti eteenpäin. On tyhlyttu kalliita viikkoja hykkeän ja niin näyttää tällä kertaa todennäköiseltä, että tuskin ainakaan tämän vuoden ensi puoliskolla saadaan mitään muutosta aikaan - niin tärkeää kuin se olisikin.

Ennen kaikkea kiinnittäisin huomiota siihen seikkaan, ettei ole

niinkään helppoa saada muutosta koko verolakeihin kuin kunnallisten verolakien muuttaminen, joka olisi vaatinut verovapaan tulorajan korottamista ylemmäksi ja joka toimenpide olisi ollut hyvin helppo muuttaa lakitekstissä numerot toisiksi luvuiksi.

Mitä sitten tulee^e muihin veropoliittisiin kysymyksiin, niin minä heittäisin täällä esille erään seikan, nimittäin maatalouden ~~maatalouden~~ veroperusteista. Kun viime vuoden aikana palkkataso hyvin huomattavasti muuttui, seurauksena oli se, että maatalouden veroperusteet olisi huomattavasti korotettava. Siinä suhteessa hallituksessa oli vaikeita erimielisyyksiä. Asia siirtyi monta kertaa ja loppujen lopuksi sosialidemokraatit, jotka olisivat halunneet maatalouden veroperusteita korottaa 65 %:lla keskimäärin koko maassa, jäivät vähemmistöön, jäivät yksin, koska SKDL:n ministerit lopuksi yhtyivät porvareihin, niin että Etelä-Suomessa maatalouden vero korotettiin 40 % ja siitä asteettain alempaan, niin että Lapin läänissä nousua ei tapahtunut ollenkaan.

Mitä yleensä verotusasiain uudistamiseen tulee, joka tapauksessa minulla on sellainen mieluinen toteamus tehtävä, että siellä on kuitenkin verotusasiain osastolla valmistumassa ehdotus uudistetuksi tulo- ja omaisuusveroksi, jossa verovapaa tuloraja korotetaan aina 30.000 - 40.000 markkaan asti, perheettömällä 30.000 markkaan ja perheellisillä 40.000 markkaan asti. Ja edelleen, että ylimääräinen tulovero jäisi pois, ja jos on tarpeellista, niin se otetaan progressiivisena ylimmistä asteista huomioon jonkinlaisena korotuksena. Edelleen siellä on suunnittelun alaisena verolain (?) verovapaan tulorajan korottamisesta, mutta niinkuin äsken mainitsin, ne ovat viipyneet.

Mutta meillä on tällä kertaa hyvin nopeasti tulemassa päiväjärjestykseen hyvin tärkeä kysymys, nimittäin tasavallan presidenttikysymys. Siitähän on kauan aikaa valettu kennuja. Se on ollut joskus päivien ja viikkojen kysymys, ja moneen otteeseen se on siirtynyt. Nyt asia lienee aivan lähipäivinä lopullisesti päiväjärjestyksessä. Tasavallan presidentti on jo näin meidän kesken sanoen - mutta en haluaisi, että sanomalehdet

mainitsisivat - jo kirjoittanut kaksi eri luonnosta eronpyynnöksen, joissa kummassakin hän mainitsee, että hän on tasavallan presidentiksi suostunut vain siinä mielessä, että Suomi pääsisi siirtymään sodasta rauhaan, ja ollut mukana tekemässä välirauhan voittaneiden valtojen kanssa. Kun nyt välirauhan sopimus on toteutettu jo niiltä oleellisilta kohdilta aina 13 artiklaa myöten, niin hän katsoo tehtävänsä tulleen täytyksi ja sen vuoksi pyytää, että hänet siitä vapautettaisiin. Tämän asian ympärillä on myöskin ollut keskustelua siitä, että olisiko tasavallan presidentin vaali toimitettava eduskunnan kautta vaiko valitsijamiesten vaalin kautta. Tämä asia hallituksessa ei ole ollut virallisesti esillä, mutta yleensä hallituksessa ollaan sitä mieltä, että tasavallan presidenttikysymys ei siedä tällä kertaa viivytystä, vaan että se on nopeasti ja jollakin erikoislailla hoidettava, niin että sen eduskunta valitsee jäljelläolevaksi marsalkka Mannerheimin toiminta-ajaksi.

Mitä sitten tulee sen jälkeen avoimaiseen kysymykseen - minä nimitän omasta puolestani pidän selviönä, että meidän presidentin paikalle ei ole muuta mahdollisuutta kuin että siihen valitaan Paasikivi - tämän jälkeen tulee avoimeksi pääministerin paikka. Kuka tulee seuraavaksi pääministeriksi, se on tietysti kysymys, joka tulee sen jälkeen esille. Tästä kysymyksestä ei ole meidän puoluepiireissämme vielä mielipiteitä vaihdettu, on vain ns. tupakkajuttuina väläytelty eräitä mahdollisuuksia. Saattaa olla mahdollista, että eräissä piireissä siitä on kuitenkin jo keskusteltu. Minulla ei ole siitä mitään varmuutta olemassa, mutta voi olla mahdollista, että sellaista on ollut. Totean vain, että meidän puolueemme viralliset elimet eivät ole siitä keskustelleet, ei virallisesti eikä epävirallisesti. Että siinä suhteessa ei ole mitään mielipiteitä vaihdettu, ei toisten puolueiden kanssa eikä muuten. Edelleen haluaisin todeta sen seikan, että tällä kerralla pääministerikysymystä ei voida ratkaista ilman sosialidemokraattisen puolueen myötävaikutusta ja että sen myötävaikutus henkilökysymykseen nähden on hyvin tärkeä.

Sitten siirtyisin vielä muutamalla sanalla katselemaan taloudellisia näköaloja. Minä pyydän olla mahdollisimman lyhytsanainen, etten kovin kauan vaivaisi kokousta.

Kun katselemme meidän taloudellisia näköalojamme, eivät ne ole millään tavalla loistavia, mutta eivät ole niin synkkiä kuin ehkä ensi näkemältä saattaisi näyttää. Meillä on tehty eräitä kalkyleja tämän vuoden tuotantovolyymeista ja olemme päätyneet siihen, että vientiteollisuuden tuotantovolyymin toistaiseksi on päätynyt 65 %:iin rauhanaikaisesta tuotannosta; mutta viime ajat ovat osoittaneet, että se hiljalleen nousee, ehkä voimme päästä 70 %:iin ja ottaa sen keskiluvuksi - tämä kuitenkin ehdolla, että saamme polttoainekysymyksen järjestykseen, että saamme edes välttävissä määrin kivihiiltä ulkomailta. Minun edessäni on eräs kalkyli, jonka olen erässä tilaisuudessa esittänyt. Sen mukaan meidän koko vientiteollisuutemme vientiarvo olisi 26,5 miljardtia markkaa. Kun siitä otetaan päältä pois sotakorvaukset ja papautustavaravelvollisuus, meille jää vientiin käytettäväksi 2,5 miljardtia markkaa, joka edustaa pyörein luvuin 70 milj. dollaria. Me muistamme pääministerin avauspuheesta näiden valtiopäivien avajaisissa, kun hän mainitsi meidän koko tuontitarpeemme olevan 130 - 140 milj. dollaria. Tämä merkitsee sitä, että meidän täytyy saada ulkomaisen luoton avulla rahoitetuksi tästä määrästä toinen puoli. Mutta jos saisimme todellakin vielä hieman tuotantomme kohoamaan, pääsisimme 70 %:iin, se merkitsisi, että saisimme 10 milj. dollaria lisää vientiä.

Nyt kun katselemme, mitä mahdollisuuksia meillä on ulkomaisen luoton saantiin, niin huomautan jo aluksi, että olemme saaneet lupauksia tai sopimuksia Yhdysvalloista 50 milj. dollarille, siitä 35 milj. dollaria lainaa, jonka maksuaika on 15 vuotta, 5 milj. ns. puuvillalainaa ja 10 milj. erilaisiin pääasiassa amerikkalaisiin sotilasvarusteisiin. Lisäksi olemme saaneet ~~ulkomaiselta~~ UNRA:lta lahjoituksena Pohjois-Suomeen 2,5 milj. ja sieltä on ilmoitettu, että todennäköisesti määrää voidaan korottaa n. 6 milj. dollariin. Edelleen olemme saaneet Brasiliasta 15

milj. dollarin arvosta tavaraa.

Kun otetaan huomioon kaikki ulkomainen luotto ja kun vientiteollisuudesta jää 9,5 miljoonaa, huomaamme, että maikkein kipein tarpeemme tulee tyydytettyä.

Tämän asian yhteydessä on mielenkiintäistä oikafilmi tehdä meidän sotakorvausteollisuutemme suuruudesta, ja silloin huomataan, että meidän vientiteollisuudessa se edustaa hyvin huomattavaa määrää. Jos ei olisi sotakorvausvelvollisuutta, me olisimme sikäli onnellisessa asemassa, että meillä "uotsin jälkeen ehkä oltaisiin onnellisimpia maita Euroopassa. Meillä olisi vientiä niin paljon, että saisimme koko määrän, minkä tarvitsemme, kiinni ja niin voisimme omin varoin lähteä taivaltamaan eteenpäin. Sotakorvausteollisuus muuttaa siinä suhteessa tilanteen aivan toiseksi. Mehän tiedämme, että sotakorvausvelvollisuus on määrätty vuoden 1938 hintatason mukaan, jolloin dollari oli 48 markkaa. Nyt dollari on 136 markkaa. Mutta me joudumme ostamaan tämän markkinahinnalla, jolloin- ka tavarain hinta muodostuu vielä korkeammaksi, ja se merkitsee, että dollarin kurssi nousee 240 markkaan. Ja koko arvo 12 miljaardiksi markaksi. Kun tähän vielä lisätään palautustavaravelvollisuus, joka on 3 miljaardia 400 milj. markkaa, huomaamme, että yhteiskunnan koko rasitus valtion talousarviossa on 15,5 miljaardia markkaa.

Tämä on hyvin raskas rasitus, joka meillä on tänä vuonna ja ensi vuonna raskaimmillaan, mutta seuraavina vuosina alkaa helpottua. Tämä valtion talousarvion näkökulmasta katsottuna.

Edelleen haluaisin huomauttaa, että viime vuoden talousarvion toteuttaminen oli verrattain vaikeata. Mehän aikoinaan teimme talousarvion summaan 77 miljaardia, mutta silloin jo olin selvillä, ettei se tule pitämään. Lisämenoarvioilla on täytynyt lisätä 13 miljaardia 700 miljoonaa ja määrärahojen ylityksiä on tapahtunut tammikuun loppuun mennessä 10,5 miljaardia markkaa. Kaikki nämä huomioonottaen vuoden 1945 menot ovat nousseet ainakin 40 miljaardia ellei siitä ylikin. Se merkitsee, että todennäköisesti meille jää vuoden 1945 tulo- ja menoarvioon huomattava

vajaus, koska tulot eivät todennäköisesti ole nousseet samassa suhteessa kuin menomme ovat nousseet.

Mutta jo tämän vuoden talousarvio näyttää valoisammalta. Se päättyy tosin 55 miljardiin markkaan, ja silloin kun tehtiin, oli suuria vaikeuksia sen tasapainoon saattamisessa. Mutta sikäli kuin olemme menneet eteenpäin, jollain tavalla olosuhteet ovat helpottuneet, ja tällä kertaa näyttää tilanne siltä, että talousarvio olisi tasapainoinen. Jos talousarvio kestää, silloin saattaa olla vieläpä mahdollisuuksia hieman verotusta ~~alentaa~~ lieventää, sillä tavoin kuin valtiovarainministeriössä on suunniteltu. Tämä johtuu siitä, että omaisuuden rekisteröinti oli sellainen valtiotaloudellinen teko, joka huomattavasti helpotti valtiotalouden asemaa ja toistaiseksi sillä on helpottava vaikutus meidän maamme taloudelliseen elämään. Tällä omaisuuden rekisteröimisellä kaikkein varovaisimmankin laskelman mukaan saadaan 25 miljardia markkaa veronalaista omaisuutta näkyviin. Siitä tulee hyvin huomattava lisätulo: ja kun lisäksi otetaan huomioon, että setelien vaihto tuottaa hyvän tuloksen, kaikki toimenpiteet ovat olleet hyvin oikeaan osuneita vero- ja talouspoliittisia toimenpiteitä.

Haluaisin muutaman sanan sanoa setelien vaihdosta. Meillä oli setelien oikeita puoliskoja liikkeessä, jotka jouduttiin antamaan valtiolle lainana, 3 miljardia 257 miljoonaa markkaa. Jos on koko setelistöstä kysymys, niin summahan muuttuu puolta suuremmaksi. Viime lauantaihin mennessä oli palautettu 2 miljardia 357 miljoonaa markkaa. Vielä on liikkeessä 900 miljoonaa markkaa suuria seteleitä ja noin 250 milj. markkaa pikkuseteleitä. Tämän pakkolainan lopullinen määrä nousee aina 2,5 miljardiin markkaan ellei ylikin. Mutta valtioneuvosto ~~antaneen~~ ^{saanee} todennäköisesti setelien vaihdon ansiosta 700 - 900 milj. markkaa lahjana niistä, seteleistä, joita ei palauteta tai jotka ovat hävinneet. Tämä on siis huomattava tuloerä ja setelikannan vähentäminen.

Tämän asian yhteydessä haluaisin heittää eräitä numeroita. Meidän tiedämme, että ulkomaan kansalaiset ja diplomaattikunta ovat vapaat täs-

tä setelien vaihtoasiasta. Tähän mennessä on yhteensä diplomaattikunta vaihtanut 89.297.000 markkaa seteleitä, niistä valvontakomissio 82.600.000, toiset valtiot pienempiä erinä. Siinä kiinnostaa, että Brasilia on löytänyt puolitoista miljoonaa markkaa vaihdettavaksi.

Mitä sitten tulee koko taloudellisen elämän vakauttamiseen, niin minä mainitsin jo, että jos voisimme palkka- ja hintatason pitää kurissa, ~~XXXXXXXXXXXX~~ meillä olisi suuria mahdollisuuksia selviytyä. Mutta nyt on tärkeätä, että olemme jonkinlaisessa käännekohtassa, jossa paine on ankaraa toiselta puolen palkka- ja toiselta puolen hintarintamalla, ja sen vuoksi hallitus on suunnitellut keskittämistä, jotta jollakin tavalla olisi langat yksissä käsissä. Hallitus on sen vuoksi kehittänyt palkkojen keskitystä yksin käsiin. Tämä suunnitelma oli valmis tammikuun puolivälissä, mutta suunnitelmien loppuvaiheessa siihen ilmestyi hyvin huomattava kitka, joka viikkokaupalla mutkisti asian käsittelyä. Maalaisliitolla ei ollut ministerivaliokunnassa mitään sitä vastaan, mutta kun asia tuli valtioneuvostoon, niin he eivät olleetkaan sillä kannalla, vaan halusivat erottaa maataloustuotannon palkat ja hinnat ja metsätöiden palkat. Jos tällainen olisi tapahtunut, seuraus olisi ollut se, että keskitystä ei tosiasiallisesti tapahtunutkaan, koska yksin metsätöissä tällä kertaa on kai 200.000 työntekijää, ja kun lisäksi maatyöläiset otetaan huomioon, niin se muuttuu hyvin huomattavaksi.

Tämän asian ympärillä oli henkilökysymysneuvotteluilla hyvin huomattava osa. Eräässä vaiheessa mainittiin maalaisliittolaisella ministerillä Hillilänkin nimi, mutta ennen pitkää he huomasivat, että asian hoitaminen sieltä kautta ei johda toivottuun tulokseen. Loppujen lopuksi allekirjoittaneesta tehtiin hallituksen syntipukki, joka sai tehtäväkseen tämän. Tehtävä ei suinkaan ole mitään helpoimpia. Allekirjoittanut omalta kohdaltaan, kun pitkän ajattelemisen jälkeen suostui siihen, pani ensimmäisenä ehtona sen, että täytyy saada työrauha. Ellei sitä tehdä, silloin ei tule siinä onnistumaan. Jos meillä vasemmisto ei halua hintarintaman vakauttamista, niin silloin siitä on heti lähdettävä.

Yhteenvetona sanoisin kaikesta tästä, että meidän hallituksen ulkopoliittinen ohjelma on lyhyt ja selvä. Minä olen eräässä puheessani Kuopiossa sanonut, että meidän on hankittava luottamusta idästä ja luottoa lännestä. Molemmat tärkeitä ja selviä asioita, sillä emme pysty toistaiseksi tätä maata hoitamaan, elleimme pysty saamaan luottamusta idästä ja elleimme saa luottoa lännestä. Luottokysymys on meille niin tärkeä, että elleimme saa sitä, emme pääse tästä köyhyyden tilasta koskaan. Mutta viimeiset viikot ovat osoittaneet siinä suhteessa, että toistaiseksi ainakin länsivaltojen taholta meidän luottopyyntöihimme on suhtauduttu verrattain suopeasti ja olemme monessa saaneet aikaan sellaisiakin luottosuhteita, jotka ovat Ruotsillekin vaikeita. Mainitsen ennen kaikkea 10 milj. dollarin lainaan Yhdysvaltojen varastoista, johonka asemaan Ruotsi toistaiseksi ei ole päässyt.

Keskustelu:

Sosialidemokraattisen Puolueen r.y.

Puolueneuvoston kokouksessa Eduskunta-
talossa sos.-dem. eduskuntaryhmän ko-
koushuoneessa ^{maaliskuun 30. p:nä 1946.}
Puhetta johti ^{Alexsi Aaltonen} Onni Hiltunen ja Pöytä-
kirjan laativat J.E. Janatuinen ja
Kalle Kukkonen.

Kokous alkoi klo 11.

1. §.

Kokouksen avasi puoluetoimikunnan puheenjohtaja
Onni H i l t u n e n todeten lyhyesti, että viimeisen
puolueneuvoston kokouksen jälkeen on tapahtunut presi-
dentin vaihdos ja hallituksen uudelleenmuodostuminen,
joiden vuoksi on katsottu tarpeelliseksi kutsua puolue-
neuvosto koolle. Mainitsi, että alustuksessa puututaan
näihin asioihin lähemmin, joten hän vain lausui lyhyesti
jäsenet tervetulleeksi tähän kokoukseen.

2. §.

Kokouksen sihteereiksi valittiin J.E. Janatuinen
ja toimittaja Kalle Kukkonen.

3. §.

Pöytäkirjan tarkestajiksi valittiin yksimieli-
sesti kauppalanjohtaja Jalmar Vuurinen ja piirisihtee-
ri Emil Palonen.

4. §.

Puheenjohtaja totesi, että kokouksesta on puo-

luen sääntöjen 40. §:n mukaisesti ilmoitettu puolueuuvoston jäsenille lähetetyllä kirjeellä:

"27.pnä maaliskuuta 1946.

KUTSU PUOLUENEUVOSTON KOKOUKSEEN.

Sosialidemokraattisen Puolueen Puolueuuvoston ylimääräinen kokous pidetään Helsingissä Eduskuntatalossa sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kokoushuoneessa lauantaina maaliskuun 30. pnä 1946 klo 11.00. Esillä hallituskysymys.

SOS.DEM. PUOLUETOIMIKUNTA
Onni Hiltunen Unto Varjonen."

Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

5. §.

Hyväksyttiin kokouksen työjärjestys (Liite 1)

6. §.

Läsnäolo-oikeus kokouksessa myönnettiin seuraaville puoluetovereille: Veikko Koskinen, Paavo Kivi, Hugo Aattela, Hugo Mäkinen, E. Huunonen, Martta Salmenoja, Reino Kolinen, J. Ketonen, F. Moisala, F. Pajusola, E. Anttila, Laila Leakkonen, Lauri af Heurlin, Armas Heinonen, Tauno Siimes

7. §.

Toimitettiin nimenhuuto, jolloin havaittiin, että saapuvilla olivat seuraavat puolueuuvoston äänivaltaiset jäsenet, nim. Puoluetoimikunnasta Onni Hiltunen, Unto

Varjonen, Aleksi Aaltonen, K.-A. Fagerholm, Martta Salmela-Järvinen, Jorma Tuominen, Raf. Rinne, Atos Wirtanen, Emil Skog, Varma K. Turunen, Eeno Pusa ja Yrjö Salo; eri piirijärjestöistä valittuina äänivaltaisina jäseninä: Hugo Lindqvist, Jalmari Vuorinen, Juho Lanto, M.E. Lehtinen, Vihtori Fallila, Olavi Kajala, Toivo Mansner, G. Saarikivi, Urho E. Lappalainen, Konsta Mikkonen, Rikhard Nurminen, Onni Kaukinen, Yrjö Nurmi, Antti J. Kosonen, Kearlo Hämäläinen, Felix Lehtinen, Viljo Vuorinen, Kalle Palm, M. Ervasti, O. Kekäläinen.

Sos.-dem. Piiritoimikuntia edustivat: Uudenmaan sd. Piiritoimikuntaa Emil Palonen, Turun etel. piiritoimikuntaa Yrjö Helenius, Turun pohj. piiritoimikuntaa Jukka Aaltonen, Hämeen etel. piiritoimikuntaa Vihtori Lahti, Hämeen pohj. piiritoimikuntaa Kustaa Alanko ja Kotiranta, Kymen länt. Arvo Ahoma, Lappeenrannan alip. Arvo Ahoma, Kuopion läntistä R. Knuutinen, Kuopion it. Toivo Pyörte^{o.2}, Vaasan it. Arvi Suuronen, Vaasan pohj. P. Martin, Oulun l. piiritoimikuntaa Onni Haini, Suomen Ruotsalaista Työväenliittoa Gunnar Henriksson ja Kajaanin sos.-dem. alipiiritoimikuntaa 4. Karjalainen.

Puoluelehtiä edustivat: Suomen Sosialidemokraattia Atte Pohjaamaa, Sosialistista Aikakauslehteä y. Kaerne, Sosialistia Raf. Paasio, ~~Uutta Aikaa~~ Hämeen Kansaa E. Seppälä, Kansan Lehteä Kotiranta, Eteenpäin-lehteä O. Viitasalo, Kansan Voimaa A.J. Kosonen, Vapautta P.A. Karjalainen, Pohjolan Työtä Onni Haini, Työläisnuorisoa M. Pelkonen, Arbetarbladetia Gunnar Henriksson, Työväen

Sanomalehtien Tietotoimistoa N. Teerimäki, Sos.-dem. Työ-
läisnaisliitto ^{Lumpe} Lehto ja ^{Lumpe} Takki, Sos.-dem. Työläisnuori-
soliittoa Lasse Jaakkola ja ^{Lumpe} Vatanen, Sos.-dem. Raittius-
liitto ^{Lumpe} Saarinen, Sos.-dem. Eduskuntaryhmä ^{Lumpe} A. Lumme ja
Onni Peltonen ja Pienviljelijäin Neuvottelukunta Simonen.

8. §.

Poliittinen tilanne- Puoluesihteri V a r j o n e n esitti poliittisen
katsaus. tilannekatsauksen lausuen seuraavaa: (Liite 2)

Puheenjohtaja: Alunperin oli tarkoitus, että ryh-
män edustajat puheenjohtaja Lumme ja sihteeri Paasivuori
antaisivat lisäselostuksen niistä hallituskysymyksen vai-
heista, joissa he ovat joutuneet olemaan mukana. Luovutan
puheenvuoron ryhmän puheenjohtajalle Lumpeelle.

Lumme: (Liite 3)

Paasivuori (Liite Nro 4)

Puheenjohtaja: Kiitti alustajia selos-
tuksista ja lausui seuraavaa:

Uudenmaan piirikokouksen aikana, niinkuin täällä on
sanottu, meitä kokoontui saatavissa olevat puoluetoimikun-
nan jäsenet ja eräitä valmistavan valiokunnan jäseniä sen
jälkeen kuin hallituslista oli presidentin taholta hyväk-
sytty eikä meillä ollut silloin muuta tehtävää kuin että
ilmoitimme, että tässä ei ole noudatettu niitä muotoja
hallitusta muodostettaessa niinkuin täällä on todettu.
Meillä oli silloin myöskin se käsitys niiden tietojen mu-
kaan, mitä olimme saaneet, että hallituksen lopullinen ni-
mittäminen ei tulisi lopullisesti ratkaistuksi ennenkuin
pyhien jälkeen. Se hallituslista saatettiin sitten kui-
tenkin julkisuuteen täällä koolla olleessa SKDL:n edusta-

jakokokouksessa.

Me emme, kun oli toiveita siitä, että lopullinen ni-
mitys lykkääntyy yli pyhien, kiirehtineet maanantaina kut-
sumaan näitä elimiä koolle, vaan puoluetoimikunta kutsuttiin
koolle ensimmäisenä arkipäivänä. Puoluetoimikunnan kokouk-
sessa päätettiin yksimielisesti kääntyä ensin hallituksen muo-
dostajan Pekkelan puoleen pyynnöllä, että sitä hallitusta ei ni-
mitettäisi, ennenkuin nämä elimet ovat saaneet listan käsitel-
täväkseen ja ennättävät siitä lausua mielipiteensä. Myöskin
niille tovereille, jotka tällä listalla olivat ja jotka nyt
ovat hallituksessa, koetettiin toimittaa tieto, että he koet-
taisivat vielä saada lykätynsä tämän hallituksen muodostami-
sen. Kun minä tiistaiamuna soitin pääministeri Pekkelalle,
pyytäen häntä lykkäämään tämän, hän mainitsi, ettei se ole enää
mahdollista, koska ^{presidentti} ~~pääministeri~~ on määrännyt jo valtioneuvos-
ton istunnon, jossa edelliselle hallitukselle myönnetään ero
ja uusi nimitetään. Tämä istunto oli kutsuttu koolle klo 10.30
ja uusi hallitus oli kutsuttu koolle klo 19:ksi. Ministeri
Takki puolestaan lupasi, että hän koettaa tämän asian vielä
esittää Pekkelalle, mutta silloin oli jo istunto alkamassa.

Saman päivän iltapäivällä samalla tehdyn päätöksen
mukaan puoluetoimikunta kokoontui klo 16. Me olimme varanneet
tämän kokouksen käsitelläksemme hallituslistaa, mutta halli-
tus oli silloin siis jo muodostettu. Meillä ei ollut muuta
tehtävää kuin pohtia syntynyttä tilannetta, ja silloin puo-
luetoimikunta päätti kutsua koolle puoluepuolesta asioita kä-
sittelemään. Seuraavana aamuna pääministeri soitti minulle
ja pyysi, että koettaisin saada, kun Lumme tulee kaupunkiin,
hänet mukaan, että kaikki kolmisiin keskustelisimme tilantees-

ta. Lumme tuli eilen kaupunkiin eikä tätä kohtausta ollut, mutta tänään klo 1/2 11 me tapasimme täällä pääministerin. Tässä keskustelussa ei mitään oleellista tapahtunut, molemmin puolin todettiin asioiden kulku. Pääministeri halusi sanoa, ettei hänellä ole mitään ryhmän enemmistöä vastaan eikä hän tahtonut sitä sortaa. Kun hänelle huomautettiin, että hän entisenä sosialidemokraattisen puoluetöimikunnan jäsenenä tietää hyvin, millä tavalla meidän puolueessamme näitä asioita yleensä käsitellään ja että olisimme odottaneet, että hän olisi kiinnittänyt tähän enemmän huomiota, hän myönsi tämän, että hän sen tietää, mutta katsoi, ettei ollut pääministerin asia kääntyä niiden elinten puoleen, vaan se oli ensisijaisesti ollut niiden henkilöiden tehtävä, jotka hän oli listalleen ottanut. (Mansner: Se onkin oikein)

.... Ja niinhän asia luonnollisesti onkin. Eri asia sitten on, onko pääministeri tässä tahtonut jouduttaa asioita ja hoitaa niitä sillä tavalla, ettei näillä henkilöillä ole ollut mahdollisuutta esittää tätä asiaa. Hän lausui sen toivomuksen, ettemme kärjistäisi asiaa liian voimakkaasti. Henkilökohtaisesti, mitä sanontaa hän käytti hänestä olisi "mukaavaa päästä hallituksesta", mutta että maan edun kannalta katsottuna tämä tuskin olisi toivottavaa. Hän mainitsi samalla että Peltonen ei voinut tulla kysymykseen nykyisessä hallituksessa, sillä sen tehtävänä on rauhan aikaansaaminen ja hallituksen kokoonpano täytyy saada sellaiseksi jotta - sanat eivät ole aivan hänen - tähän olisi mahdollisimman hyvät edellytykset. Peltonen on tehnyt syypääksi tekoon, jota ei katsella hyvillä silmin niiden piirissä, jotka

maan politiikasta nyt määräävät. Peltonen ministerinä ollessaan jätti sotasyytetylle тов. Tannerille sotasyyllis-oikeudelle erään todistuksen toveri Tannerin aikaisemmas-ta toiminnasta. Tähän on kiinnitetty Pekkalan sanojen mukaan huomiota ja se oli otettava vakavana varteen.

Lopuksi totean, että vaikka emme voikaan yleensä hallituksia muodostettaessa noudattaa niitä vuoden 1930 puoluekokouksen menettelytapaoheja joka suhteessa - sehän edellyttäisi puolueuuvoston ja eduskuntaryhmän tekemää päätöstä, joissa molemmissa on hyväksyttävä ohjelma ja hallitukseen menosta päätettävä 2/3:n enemmistöllä - mutta eräessä kohdassa meillä olisi ollut mahdollisuus noudattaa näitä menettelytapaoheja, nim. siinä, että hallituslista ja hallituksen ohjelma on etukäteen hyväksyttävä eduskuntaryhmässä tai ainakin niissä elimissä, jotka eduskuntaryhmä on siihen valtuuttanut. Siinäkin tätä ei ole noudatettu ja voitu tässä tilanteessa noudattaa. Me olemme, niinkuin täällä toisissa alustuksissa jo on sanottu, joutuneet tässä syrjäytettyyn asemaan, meistä ei kovin paljon ole hallitusta muodostettaessa ja sen yksityiskohtaisesta ohjelmasta tai edustuksesta päätettäessä välitetty.

Keskustelu:

M a n s n e r : Se tapa, jolla tätä hallitusta muodostettaessa puolueen vastuunalaiset elimet ja eduskuntaryhmä on sivuutettu, on jonkinlainen huipennus siinä kehityksessä, joka viimeisten kuukausien aikana on tapahtunut pyrkimyksessä kaventaa puolueen vaikutusvaltaa ja tehdä se poliittisessa elämässä pienemmäksi ja merkityksettömämmäksi te-

kijäksi, mitä sen parlamentaariset voimasuhteet eduskunnassa tällä kertaa edellyttäisivät. Huolimatta siitä, että meidän puolueemme jäsenmäärällisesti on hyvin huomattavasti noussut, sen järjestötoiminta kentällä on erittäin vilkasta ja sen eduskuntaryhmä muodostaa suurimman ryhmän eduskunnassa, meidän puoluepoliittinen asemamme on kuitenkin jäänyt kokolailla näitä tekijöitä pienemmäksi eikä ole siis vastannut todellisuutta.

Syy siihen, että näin on tapahtunut, on eräältä ratkaisevalta osaltaan nähdäkseni siinä, että puolueen politiikka ulospäin on ollut niin epämääräistä ja sekavaa, ettei selvää ja täsmällistä linjaa ole ollut havaittavissa. Juuri tämä sekavuus ja epämääräisyys on omalta osaltaan aiheuttanut sen, että puolueen asema maan poliittisessa elämässä on jäänyt todellisia voimasuhteitaan vastaamattomaksi. On ollut erittäin valitettavaa todeta, että eduskuntaryhmäkään ei tässä tilanteessa, jossa se on joutunut asioita hoitamaan, ole jaksanut säilyttää suurempaa eheyttä ja omata enemmän määrätietoista ja kaukokatseista asennoitumista niissä ratkaisuissa, joita se on joutunut tekemään. Tätä kehitystä on ollut erittäin ikävä itse maaseudulla ja kentällä seurata, se on monella tavalla ollut masentamassa mieliä ja aiheuttamassa sellaista tyytymättömyyttä, joka sinänsä on oikeutettua, mutta joka toisaalta luonnollisesti on omiaan myöskin luomaan edellytyksiä niille hajaantumisilmiöille, joita puolueemme keskuudessa on esiintynyt.

Tämä hallituskysymyksen käsittely on tyypillinen

näyte siitä, miten tällaisia ratkaisuja nykyoloissa pyritään määrätyn suhteellisen pienen klikin hoidossa järjestämään ja siten eväämään niiltä elimiltä, joille parlamentaarisen tavan mukaan kuuluisi lausunnon anto ja hyväksyminen, tämä, ennen kuin ministeripaikoista ja voimasuhteista hallituksessa päätetään. Ne, jotka ovat puolueen edustajina menneet hallitukseen, ovat tehneet valitettavan virheen siinä, että he vastoin selviä voimassa olevia puolueen menettelytapaohjeita eivät ole hankkineet hallitukseen menolleen eduskuntaryhmän ja puoluetoimikunnan suostumusta. Tämä on sitäkin valitettavampaa ja ihmeellisempää, kun näiden hallituksen jäsenten joukossa on itse heras puolueen puheenjohtaja, jonka olisi pitänyt olla tietoinen siitä, että tämä asia ei ole saanut sen paremmin puoluetoimikunnan kuin eduskuntaryhmäkään ratkaisua. Jos meillä olleen todella niin hallituskineitä, että lähdetään tällaiselle yksityisyritteliäisyyden tielle (Sivuhuuto: Puhu nyt asiaa) välittämättäkään hankkia puolue-elinten päätöksiä ja hyväksymisiä, niin sille eivät minun nähdäkseni ainoakaan puolue-elimet ja puolueenuevosto voi antaa hyväksymistä. Ainoa mahdollinen tapa suhtautua tähän kysymykseen olisi se, että nämä puolueen nimissä hallitukseen nimetyt jäsenet kutsuttaisiin hallituksesta pois. Se olisi ainoa oikea ja johdonmukainen menettely ja puolueen arvovallan palauttamisen kannalta myöskin välttämätön. Toisaalta on kuitenkin tällaista ratkaisua harkittessa otettava tarkoin huomioon se, mitä tästä päätöksestä seuraisi. Jos me vedämme edustajamme pois hallituksesta, se edellyttää joko sitä, että me itse ottaisimme hallitusvastuun kannettavaksemme taikka sitten jäisimme ulkopuolelle selvään oppositioon.

Näissä olosuhteissa ei nähdäkseni, niinkuin täällä puolue-sihteerikin alustuksessaan aivan oikein mainitsi, ole min-käänlaisia edellytyksiä sosialidemokraattien johdolla ja sosialidemokraattisen hallituksen muodostamiseen. Tämä on siis tosiasia, joka on otettava huomioon. Toinen mahdollisuus olisi se, että tämän kutsumisen jälkeen puolueemme jäisi selvän oppositioasemaan. Oppositioasema kuitenkin sellaisissa olosuhteissa, joissa nyt eletään ja sellaisia voimamahdollisuuksia, joita eduskuntaryhmällä on käytettävissään, muodostuisi myöskin enemmän tai vähemmän hedelmättömäksi. Sen vuoksi eistässä tilanteessa voidaankin tätä ainoata ja oikeata ratkaisua tehdä, vaan on tyydyttävä siihen, mikä on tapahtunut, kuitenkin selvästi ja täsmällisesti puolueenuevoston mielipiteen asiassa ilmaisten ja todeten, että puolue-elinten, vastuunalaisten elinten hyväksymistä ei ole siis näiden hallituksessa olevien jäsenten taakse saatu.

Meidän asemamme on monessa suhteessa muodostunut erittäin vaikeaksi sen tähden, että me olemme joutuneet sidotuksi ns. kolmen suuren puolueen ohjelmajulistukseen. Kommunistit ovat erittäin taitavasti taktikoineet maalaisliiton kanssa tämän sopimuksen turvin, hankkineet maalaisliitolle taloudellisia erikoisetuja vastoin sosialidemokraattien kantaa, vastoin tämän maan työväenluokan todellisia etuja ja saaneet vastakorvaukseksi maalaisliitolta eräitä poliittisia myönnytyksiä oman asemansa vahvistamiseksi. Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin piirikokouksessa sunnuntaina ja Marianpäivänä käsiteltiin tätä kysymystä erittäin laajasti ja siellä tultiin yksimielisesti siihen tulokseen, että tämä kolmen suuren yhteistyösopimus ei vastas tarkoitustaan eikä ole sosialidemokraattisen puo-

luoen etujen mukainen. Siellä esitettiin vaatimuksena, että tämä sopimus on sanottava irti. Ja minun oma henkilökohtainen käsitykseni on sama. Se ei estä suinkaan puoluetta olemasta yhteistyössä parlamentissa näiden kahden puolueen kanssa, mutta se merkitsisi silloin sitä, että jokainen tapaus harkittaisiin erikseen ja puolueella olisi mahdollisuus jokaisesta yksityistapauksesta päättää erikseen. Silloin puoluetta ei tällaisen yleissopimuksen varjolla tanssitettaisi siten, kuin sitä tähän asti on tanssitettu. - Tällainen käsitys on hyvin laajoissa työläisjoukoissa. Ja sosialidemokraatit eivät nähdäkseni voi olla tukemassa maalaisliiton luokkapolitiikkaa silloin, kun sille itselleen vastaavasti ei koidu mitään poliittisia etuja, päinvastoin tarkoituksellisesti puoluetta yritetään joka käänteessä painaa.

Minun käsitykseni tilanteesta on siis lyhyesti sanottuna se, että me emme nykytilanteessa katso voivamme kutsua näitä sosialidemokraattien edustajina hallitukseen nimitettyjä tovereita hallituksesta pois. Mutta puolueen täytyy säilyttää hallitukseen nähdessä täysi ja vapaa arvostelu-oikeus. Sen täytyy jokaisessa yksityistapauksessa erikseen määritellä suhtautumisensa hallitukseen. Se ei voi antaa sellaista yleisvaltakirjaa, jonka se olisi antanut muuten, jos puolue-elinten suostumus olisi hankittu, ja silloin olisi luonnollisesti myöskin näiden hallituksessa olevien jäsenten paljon helpompi toimia. Minun nähdäkseni puolueen arvovallan palauttaminen vaatii nyt ainakin vähimmäisvaatimuksena juuri tämän, minkä mainitsin. Toinen on vaatimus tämän yhteistyösopimuksen irtisanomisesta. Me emme voi kannattaa sellaista blokkipolitiikkaa, joka muodostuu sosialidemokratian ja tämän maan

työväenluokan todellisen edun vastaiseksi.

H ä r m ä: Pyysin puheenvuoroa sanoakseni ne klikit, joista tov. Mansner mainitsi, joiden kanssa olen ollut kosketuksissa tässä asiassa.

Pääministeriksi aiottu Mauno Pekkala soitti minulle perjantai-illalla 9:n jälkeen ilmoittaen, että on eri ryhmien kanssa sovittu paikkojen lukumäärästä ja koska ammattiyhdistysedustajia on aiottu mukaan, kysyi, olinko minä halukas tulemaan hallitukseen. Sainoin, etten voi luvata ennenkuin ne sosialidemokraattiset toverit, joiden kanssa olen työskennellyt, voivat asiasta päättää. Kutsuin SAK:n työvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet seuraavaksi samuksi 1/2 9 SAK:oon ja siellä nämä päättivät, että kyllä sinun olisi mentävä sinne. Tämän jälkeen kutsuttiin puoluetolimikunnan yhteydessä toimiva ammattiyhdistysjaosto koolle, joka myöskin yksimielisesti tuli samalle kannalle. Myöhemmin ilmoitettiin minulle, että tov. Kaukinen oli lauantaisamuna tehnyt tästä ilmoituksen puolueen järjestösihteerille tov. Leskiselälle. Leskinen myönsi tämän puorikokouksessa. Keskustelu oli seuraavanlainen. Kun tov. Kaukinen teki ilmoituksen, Leskinen tiedusteli, mitä kantaa jaosto asiassa on. - Jaosto puoltas yksimielisesti Härmän osallistumista hallitukseen. - Tämän jälkeen lie-
nee asia selvä, oli Leskinen sanonut siltä osalta. On it-
sestään selvää, että tämä olisi vaatinut puoluetolimikunnan toimenpiteitä ja ryhmänkin, mutta sikäli kuin olen saanut kuulla, ryhmä olisi valtuuttanut Helsinkiin jääneet ryhmän edustajat yhdessä puoluetolimikunnan Helsingissä pyhänä ole-
vien jäsenten kanssa asiaa järjestämään. Minä olin hyvässä

uskossa, että asia olisi kunnossa. Istuin lauantai-iltana tässä kokouksessa parhaillaan puheenjohtajana istuvan tov. Aaltosen kanssa. Hän näytti minulle listan ja sanoi tällöin, että sinun kohdaltasi ei pitäisi olla mitään vi-
assa, mutta uskoi, että ryhmän enemmistö ei tule siltä osal-
ta asiaa hyväksymään, mikäli se koski tov. Peltosta. Edel-
leen hän jatkoi, että vaaditaan, että hänen olisi ryhdyttä-
vä toimenpiteisiin, mutta koska tov. Hiltunen lähti kotiin ja hän on varapuheenjohtaja, ei hän halua siinä ruveta.

Toverit käsittävät hyvin, etten minä ole siellä vä-
kisin enempää kuin muutkaan toverini. Jos tämä puolueuuevos-
to haluaa hyväksyä sen päätöslauselman, mikä on esitetty,
saatt~~ee~~ olla vakuutettuja siitä, että minä samoin kuin muut
toverini lähdenne sieltä.

P u h e e n j o h t a j a totesi, että tov. Härmän
selostus oli todenmukainen tapahtuneen kanssa.

T u r u n e n (Liite № 5.)

H i l t u n e n (Liite № 6)

S a l m e l a -J ä r v i n e n: Tässä keskustelussa
tulee todenneeksi, että hallitusta muodostettaessa on mene-
telty yliolkaisesti ei ainoastaan meidän puoluetamme kohtaan,
vaan myöskin meikäläisiä hallitusehdokkaita kohtaan. Heille
ei ole annettu selvää tietoa siitä, onko hallitukseen menos-
ta neuvoteltu ryhmän kanssa vai ei. Ja tässä näkyy se, että
on tahallisesti pyritty asettamaan myös heidät kiertoon asemaan
ryhmään ja puolueuuevostoon nähden. Totean saman seikan,
jota tov. Hiltunen mainitsi, että kolme näistä hallituksessa
olevista miehistä oli saanut ryhmän suostumuksen ja että nel-
jäs heistä, niinkuin tov. Härmä täällä selosti, oli saanut